

ΛΑΤΙΝΙΚΑΙ ΕΠΙΓΡΑΦΑΙ ΕΚ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ*

ΥΠΟ ΦΩΤΙΟΥ Μ. ΠΕΤΣΑ

Ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸ πλῆθος τῶν ἑλληνικῶν ἐπιγραφῶν ρωμαϊκῆς ἐποχῆς, λατινικαὶ ἐπιγραφαὶ προερχόμεναι ἐκ Θεσσαλονίκης ἦσαν μέχρι τοῦδε γνωσταὶ ὀλίγαι μόνον, ἐξ ὧν δέκα ἐπὶ μὲν περιελήφθησαν εἰς τὸ *Corpus Inscriptionum Latinarum*¹, ἔνθα παρέχεται δι' ἐκάστην καὶ ἡ προηγουμένη βιβλιογραφία², δύο δὲ ἐδημοσιεύθησαν μεταγενεστέρως ἐν *BCH* 37 (1913) σ. 103 κέ. ἀρ. 14 καὶ αὐτ. σ. 116 ἀρ. 32.

Ὅλοι εἶναι ἐπιτάφιοι πλὴν τῆς *CIL* III Suppl. II ἀρ. 12310, ἣτις εἶναι ἐπὶ βάθρου ἀγάλματος³.

Ἐξ αὐτῶν ἀναφέρεται, ὅτι εὐρίσκοντο ἔκτοτε εἰς τὸ Μουσεῖον Κωνσταντινουπόλεως αἱ *CIL* III ἀρ. 7326 καὶ 7327 καὶ εἰς τὸ Μουσεῖον τοῦ Λούβρου ἡ *CIL* III ἀρ. 7328^a [= αὐτ. III Suppl. II ἀρ. 14203³⁸]⁴. Διὰ τὰς ὑπολοίπους παρέχονται ἐν *CIL* πληροφορίαι περὶ τοῦ τόπου τῆς εὐρέσεως ἢ σημειοῦται ἀπλῶς: *Parageorgiu misit*. Εἰς τὸ Μουσεῖον τῆς Θεσσαλονίκης ἢ τὴν Ἀρχαιολογικὴν Συλλογὴν τοῦ Ἀγίου Γεωργίου οὐδεμία τῶν ἐπιγραφῶν τούτων ὑπῆρχε. Ἐκ τούτου φαίνεται πιθανόν, ὅτι ἀντεγράφησαν ἐπὶ τόπου, τὰ δὲ φέροντα αὐτὰς μνημεῖα ἐξηφανίσθησαν ἔκτοτε.

Διὰ τοῦτο ἡ κατὰ τὴν ἀπομάκρυνσιν τῶν ἰσραηλιτικῶν νεκροταφείων τῆς Θεσσαλονίκης⁵ ἀθρόα ἀποκάλυψις λατινικῶν ἐπιγραφῶν ὑπῆρξεν ἀπροσδόκητος. Ἐκ τῶν ὑπερείκοσι εὐρεθεισῶν ἐκεῖ μία μόνη εἶναι ἐκ τῶν γνωστῶν, ἡ κατωτ. ἀρ. 17 = *CIL* III Suppl. II ἀρ. 12403⁴⁰. Αἱ λοιπαὶ εἶναι νέαι, δι' ὧν ὑπερδιπλασιάζεται ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐκ Θεσσαλονίκης λατινικῶν ἐπιγραφῶν⁶. Μερικαὶ τοῦλάχιστον ἐξ αὐτῶν δὲν ἀνήκουν εἰς τὴν Θεσσαλονίκην, ὥς θὰ ἴδωμεν κατωτέρω. Ἐξ αὐτοῦ ἀποκτᾷ ἰδιαίτερον ἐνδιαφέρον ἡ μελέτη τῶν ἐπιγραφῶν τούτων, αἵτινες κατὰ τὰ ἄλλα εἶναι κοινὰ ἐπιτύμβιοι ἐπιγρα-

* Ἡ παροῦσα μελέτη εἶναι ἀφιερωμένη εἰς τὴν μνήμην τοῦ Νικολάου Παπαδάκη. Δὲν κατέστη δυνατόν νὰ δημοσιευθῇ εἰς τόμους ἐκδοθέντας ἤδη εἰς μνήμην Του, ἔνεκα τῶν ἀπὸ τοῦ 1944 μέχρι τοῦ 1950 ἀλλεπαλλήλων ἐπιστρατεύσεών μου. Δημοσιεύεται ἤδη ἐνταῦθα ὡς ἀφιέρωμα εἰς τὴν μνήμην τοῦ σοφοῦ Διδασκάλου.

1 *CIL* III Suppl. I ἀρ. 7326-7328, 7328^a [= αὐτ. Suppl. II ἀρ. 14203³⁸], 7329-7331. Αὐτ. III Suppl. II ἀρ. 12310, 13704, 14203^{39,46}, 14406β.

2 Ὁ ΔΗΜΗΤΡΑΣ Ἡ Μακεδονία κλπ., σ. 525-531 κα-
ταχωρίζει τὰς γνωστὰς αὐτῷ ὑπ' ἀρ. 597 [= *CIL* III

ἀρ. 7328], 598 [= *CIL* III ἀρ. 7329], 599+604 [= *CIL* III ἀρ. 7330], 602 [= *CIL* III ἀρ. 7326], 603 [= *CIL* III ἀρ. 7327], 605 [= *CIL* III ἀρ. 12310].

3 *KINCH* L'Arc de Triomphe de Salonique σ. 10

4 Ἰδὲ *CIL* III Suppl. II σ. 2328⁸⁵.

5 Ἰδὲ σχετικῶς ἐν ΚΑΛΛΙΠΟΛΙΤΟΥ-ΛΑΖΑΡΙΔΟΥ Ἀρ-
χαῖαι ἐπιγραφαὶ Θεσσαλονίκης, Θεσσαλονίκη 1946 σ. 5
καὶ 23, *BCH* 68-69 (1944-45), *Chron.* σ. 430.

6 Περὶ τῆς κατωτέρω ἀρ. 8 πρβ. τὰς σχετικὰς παρα-
τηρήσεις.

φαί, δι' ὧν πλουτίζεται ἡ ρωμαϊκὴ προσωπογραφία τῆς Μακεδονίας καὶ προστίθενται νέα παραδείγματα τύπων συνήθων εἰς ἐπιταφίους ἐπιγραφὰς τῆς Ρωμαιοκρατίας.

Ἐνδελεχῆς ἐξέτασις ὅλων τῶν τεμαχίων θὰ ἀπέδιδεν ἴσως παρατηρήσεις χρησίμους οὐ μόνον διὰ τὴν καλυτέραν συμπλήρωσιν τῶν ἐλλιπῶν στίχων τῶν ἐπιγραφῶν, ἀλλὰ καὶ διὰ τὸν καθορισμὸν τῆς μορφῆς τοῦ τάφου, εἰς ὃν ἀνῆκεν ἑκάστη. Τοῦτο ὅμως δὲν κατέστη δυνατόν νὰ γίνῃ δι' ὅλας τὰς ἐπιγραφάς. Ἡ διαταγὴ τῶν γερμανικῶν Ἀρχῶν Κατοχῆς διὰ τὴν ἀπομάκρυνσιν τῶν ἰσραηλιτικῶν νεκροταφείων ἐξετελέσθη τὸ 1943 ἐν σπουδῇ. Παρὰ τὰς ἐνεργείας τοῦ μακαρίτου καθηγητοῦ Νικολάου Παππαδάκη, Διευθυντοῦ Ἀρχαιοτήτων τότε παρὰ τῇ Γενικῇ Διοικήσει Μακεδονίας, ἀνυπερβλήτοι δυσχέρειαι ἡμπόδισαν τὴν ἄμεσον περισυλλογὴν τῶν πολυαρίθμων καὶ ποικίλων εὗρημάτων. Τὰ παρασχεθέντα ἔκτοτε πενιχρὰ μέσα ἐπέτρεψαν τὴν τμηματικὴν κατὰ καιροὺς μεταφορὰν ὀλίγων μόνον ἐκ τῶν σπουδαιότερων εὗρημάτων, ἐν ᾧ κατεστρέφοντο ἐν τῷ μεταξὺ πολλὰ χρησιμοποιούμενα ὡς κοινὰ μάρμαρα. Οὕτως ἀπωλέσθησαν καὶ αἱ περισσότεραι λατινικαὶ ἐπιγραφαί. Ἐννέα μόνον ἐκ τῶν μεγαλύτερων καὶ τὸ θραῦσμα κατωτ. ἀρ. 24 συνελέγησαν καὶ ἀπόκεινται νῦν εἰς τὴν συλλογὴν τοῦ Ἀγίου Γεωργίου καὶ τὸν περίβολον τοῦ Ἀγίου Δημητρίου τῆς Θεσσαλονίκης. Τῶν ὑπολοίπων ἐλήφθησαν κατὰ τὴν πρώτην γενικὴν καταγραφὴν τῶν εὗρημάτων μόνον αἱ διαστάσεις τῶν πλακῶν καὶ πρόχειρα ἀπόγραφα, ἐνίοτε ἐλλιπῆ, τῶν ἐπιγραφῶν. Ἐνεκα τούτου δὲν ἐπεχείρησα καὶ τὴν ἐξακριβώσιν τῆς χρονολογίας μιᾶς ἑκάστης τῶν ἐπιγραφῶν. Ἄλλως τε δυσκόλως χρονολογοῦνται μετ' ἀκριβείας κοιναὶ ἐπιγραφαὶ τῆς ἐποχῆς ταύτης¹.

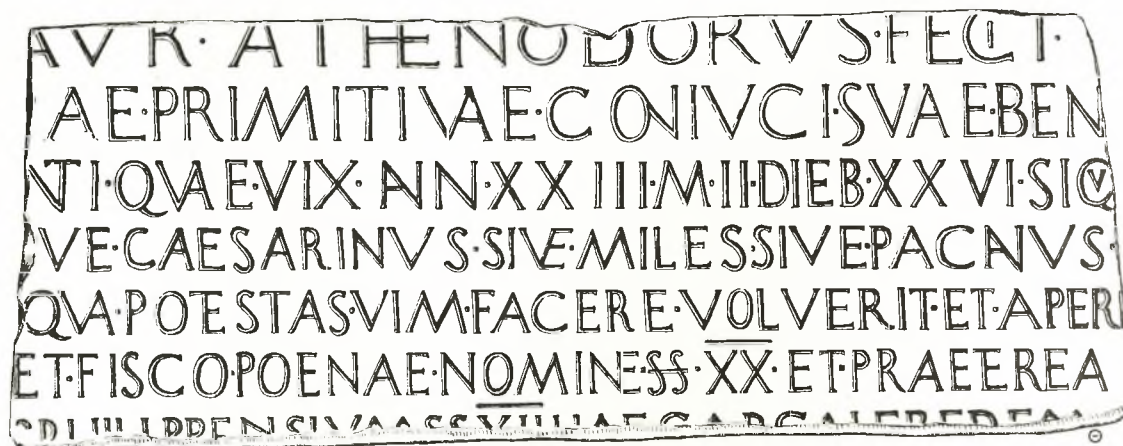
1.

Πλευρὰ μαρμαρίνης σαρκοφάγου. Μετεφέρθη καὶ ἀπόκειται νῦν ἐν τῷ περιβόλῳ τοῦ Ἀγίου Δημητρίου τῆς Θεσσαλονίκης. Σφζόμεναι διαστάσεις: μῆκος 2,15 μ., πλ. 0,82 μ., πάχος περὶ τὰ 17 ἐκ. (**εἰκ. 1**).

Ἡ προσθία ἐπιφάνεια, εὐθύρυντος, καλύπτεται ὅλη ὑπὸ ἐπιγραφῆς 7 στίχων, ὧν ὁ πρῶτος καὶ ὁ τελευταῖος σφζονται μόνον κατὰ τὸ ἥμισυ τοῦ ὕψους τῶν γραμμάτων, ἐλλείπουν δὲ δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ γράμματά τινα ὅλων τῶν στίχων. Εἶναι πιθανόν, ὡς θὰ ἴδωμεν, ὅτι ὑπῆρχε καὶ 8^{ος} στίχος.

Γραμμάτων ὕψος: 1^{ου} στ. 0,12 μ., 2^{ου} στ. 0,10 μ., 3^{ου} στ. 0,09 μ., 4^{ου}-6^{ου} στ. 0,08 μ. Συμπλέγματα γραμμάτων (**εἰκ. 11**): ἐν στ. 1 καὶ 7 τὸ ὑπ' ἀρ. 1=he, ἐν στ. 1 τὸ ὑπ' ἀρ. 2=ci, ἐν στ. 2,3 καὶ 5 τὸ ὑπ' ἀρ. 3=va, ἐν στ. 2 τὸ ὑπ' ἀρ. 4=on, ἐν στ. 3 τὸ ὑπ' ἀρ. 5=ut, ἐν στ. 3 καὶ 4 τὸ ὑπ' ἀρ. 6=an, ἐν στ. 3 τὸ ὑπ' 7=qu, ἐν στ. 4 τὸ ὑπ' ἀρ. 8=ve, ἐν στ. 5 καὶ 6 τὸ ὑπ' ἀρ. 9=te, ἐν στ. 6 τὸ ὑπ' ἀρ. 10=ne. — C ἀντὶ G ἐν λ. coniugi καὶ paganus. — Σύμβολον ὑπ' ἀρ. 22=Sestertii. — Τὰς λέξεις χωρίζουν ἀπ' ἀλλήλων στιγμαί.

¹ Εὐχαριστῶ θερμῶς τὸν Ἐφορον Ἀρχαιοτήτων λωσύνην νὰ παραχωρήσῃ καὶ νὰ εὐκολύνῃ ποικιλοτρόπως τὴν μελέτην τῶν ἐπιγραφῶν αὐτῶν.

Εἰκ. 1. Ἐπιγραφή ὑπ' ἀρ. 1.

1. [.] Aur(elius) Athenodorus fecit
— —] ae Primitivae, coniuci suae ben[e]
[mere]nti, quae vix(it) ann(is) (viginti tribus), m(ensibus) (duobus), dieb(us)
(viginti sex). Si qu[is]
[si] ve caesarinus, sive miles, sive pacanus, [sive]
5. [ali]qua potestas vim facere voluerit et aperi[re arcam,]
[infer]et fisco poenae nomine (sestertios) (viginti) et praeterea [dabit]
[R(ei) Pub(licae)] C(oloniae) Philippensium (sestertios) (duodecim). Haec
arca heredem [non sequitur].

Στ. 1. — Ἐν ἀρχῇ ἐλλείπει τὸ praenomen, πιθανῶς M(arcus). — **Aur** = Aur-(elius), nomen gentile ἐκ τῶν συνηθεστέρων καὶ κατ' ἐξαιρέσειν βραχυγραφουμένων, CAGNAT ÉL⁴ σ. 51-52. Ἀπαντᾷ ἤδη εἰς τρεῖς ἐκ τῶν γνωστῶν λατινικῶν ἐπιγραφῶν ἐκ Θεσσαλονίκης, CIL ἀρ. 7326, 7327 καὶ 13704, ἀλλὰ καὶ ἐν ἐπιγραφαῖς ἐκ Φιλίππων BCH 61 (1937) σ. 415 κέ. ἀρ. 9, σ. 418 ἀρ. 12. Ἐπίσης ἐν ἐπιγρ. κατωτ. ἀρ. 16. — **Athenodorus**, cognomen ἐκ τῆς ἐλληνικῆς εἰλημμένον, σύνηθες παραδείγματα παρὰ DESSAU ILS III I Ind. σ. 172.

Στ. 2. — **]ae**, κατάληξις ἀνήκουσα εἰς τὸ nomen gentile τῆς συζύγου, δι' ἣν κατεσκευάσθη ὁ τάφος. Πρέπει νὰ συμπληρωθῇ δι' ὀλιγοψηφίου ὀνόματος, ὡς Aeli]ae, Tulli]ae, Laeli]ae κ.τ.δ. — **Primitiva**, cognomen σύνηθες, DESSAU ἔ.δ. σ. 230. — **ben[e mere]nti**, συνήθης προσαγόρευσις βραχυγραφουμένη, ἀντίστοιχος πρὸς τὴν ἐλληνικὴν «καλῶς ζήσασα» κ.τ.δ.

Στ. 3-7. — **Si qu[is]—(duodecim)**, τυπικὴ ἔκφρασις διατυπουμένη μετὰ διαφορῶν παραλλαγῶν ἐν λατινικαῖς καὶ ἐλληνικαῖς ἐπιγραφαῖς τῆς ἐποχῆς ταύτης. Ἐνταῦθα ἔχομεν ἓνα τῶν ἐκτενεστέρων τύπων. — **[si]ve caesarinus — [sive ali]qua potestas**, ὁμοίαν περιφρασιν δὲν εὔρον ἀλλαχοῦ. — **caesarinus**, ἐν ThLL Suppl. II σ. 39 καὶ αὐτ. ἐν λ. Caesarianus § 3, DE RUGGIERO Dizionn. Epigr. ἐν λ. Caesariani, O. HIRSCH-

FIELD Die kaiserl. Verwaltungsbeamten σ. 472 ὑποσ. 3.—**paganus** παρὰ ERNOUT-MEILLET Dict.étym. l. lat. σ. 678 ἐν λ. pagus.—[infer]et, συνεπληρώσαμεν ὡς κατωτέρω ἐν ἐπιγρ. ἀρ. 17 (= CIL 14203⁴⁰) κ.ά.—**fiscus**, ἰδὲ O. HIRSCHFELD ἔ.ἀ. σ. 1-17.—[dabit], συνεπληρώσαμεν εἰκάζοντες ἐλλείποντα γράμματα, ὡς κατωτ. ἐν ἐπιγρ. ἀρ. 13 καὶ ἐκ Φιλίππων ἐν BCH 47 (1923) σ. 90 κ.ά.—'Εν ἀρχῇ τοῦ στ. 7 ὑποθέτω ἐλλείποντα γράμματα, ὅθεν συνεπλήρωσα [R(ei) Pub(licae)], ὡς κατωτ. ἐν ἐπιγρ. ἀρ. 24, ΔΗΜΙΤΣΑ ἀρ. 989, BCH ἔ.ἀ. καὶ ἀ. Πρβ. COLLART Philippes σ. 473 σημ. 5.—Τὰ λοιπὰ γράμματα τοῦ στίχου 7 ἀναγινώσκονται ἀσφαλῶς ἂν καὶ σφίζονται μόνον κατὰ τὸ ἥμισυ τοῦ ὕψους των ἢ καὶ ὀλιγώτερον.—**C. Philippensium**, πρβ. BSA XXIII σ. 96, BCH 57 (1933) σ. 321, 342 καὶ 344 καὶ COLLART ἔ.ἀ. σ. 239 σημ. 9.—**Haec arca** κλπ., πλήρης ὁ τύπος ἐν ἐπιγρ. ἀρ. 8 καὶ βραχυγραφημένος, ὡς συνήθως, κατωτ. ἀρ. 9. 'Ενταῦθα ὁ πλήρης τύπος ἀπαιτεῖ καὶ 8^{ον} στίχον τῆς ἐπιγραφῆς, νῦν ἐλλείποντα.—**arca**, ταυτόσημος ἐνταῦθα τῇ ἐλληνικῇ λέξει σαρκοφάγος, DE RUGGIERO Dizionn. Epigr. ἐν λ. § I.

2.

Ὁμοία μαρμαρίνη πλάξ διαστάσεων 2,22 μ. × 0,70 μ. × 0,14 μ. Δὲν κατέστη δυνατόν νὰ μεταφερθῇ ἐγκαίρως ἐκ τοῦ νεκροταφείου καὶ δὲν εὑρίσκεται νῦν εἰς τὸν τόπον τῆς εὐρέσεως. Πιθανῶς κατεστράφη. Κατὰ τὸ ἀπόγραφον τῆς πρώτης καταγραφῆς τῶν εὐρημάτων ἢ ἐπιγραφῆς, σφισμένη πιθανῶς ἀκεραία, εἶχεν οὕτω:

LOCO · PVBLICE · DATO · D · D
P · TVRPILIO · P · F · VOLT · VALENTI ·
AED · PRAEFECTO · FABR · II · VIR · I · D · PHIL ·
PVP · TVPRILIVS · VALENS · PATRI ·
Loco publice dato d(ecreto) d(ecurionum)
P(ublio) Turpilio, P(ublili) f(ilio), Volt(inia tribu), Valenti,
aed(ili), praefecto fabr(um), (duum)vir(o) (iure) d(icundo) Phil(ippis),
Pup(us) Turpilius Valens patri.

Στ. 1.— **Loco publice dato d. d.**, συνήθης τύπος βραχυγραφούμενος L·P·D·D·D. 'Εν ἐπιγραφαῖς ἐκ Φιλίππων:] publice[ἐν BCH 61 (1937) σ. 413 ἀρ. 4, loco adsig(nato) d. d., ἐν BSA XXIII σ. 96 ἀρ. 21 [= BCH 53 (1929) σ. 82 κέ. ἀρ. 7], ex d(ecreto) d(ecurionum) ἐν BCH 56 (1932) σ. 223 ἀρ. 12, dec(reto) dec(urionum) ἐν BCH 58 (1934) σ. 454 κέ. ἀρ. 2. Πλείονα παρὰ COLLART ἔ.ἀ. σ. 267.

Στ. 2.— 'Αξιοσημείωτος ἐνταῦθα χάριν παραδείγματος ἡ τυπικὴ σειρὰ τῶν ρωμαϊκῶν ὀνομάτων, ὡς παρατίθενται ἐν ταῖς λατινικαῖς ἐπιγραφαῖς. Προηγείται τὸ prae-nomen βραχυγραφούμενον συνήθως, ἀκολουθεῖ πλήρης κατὰ κανόνα τὸ nomen gentile, εἶτα τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς ἐν βραχυγραφίᾳ εἰς γενικὴν μετὰ τοῦ f(ilius), ἔπεται τὸ ὄνομα τῆς φυλῆς συνήθως βραχυγραφούμενον καὶ ἀκολουθοῦν πλήρη τὰ cognomina, τὰ ὅποια εἶναι δυνατόν νὰ εἶναι περισσότερα τοῦ ἐνός. Ἡ αὐτὴ πλήρης σειρὰ καὶ

κατωτέρω ἐν ἐπιγρ. ἀρ. 3 καὶ 5. — **Turpilius**, nomen gentile ἀπαντῶν καὶ ἐν ἐπιγραφῇ ἐκ Φιλίππων, ἔνθα Turpilius Vetidius εἶναι Π vir quinq(uennalis) ἐν Φιλίπποις, DES-SAU ILS II 1 ἀρ. 5710 [= BCH 8 (1884) σ. 47 ἀρ. II = ΔΗΜΙΤΣΑ σ. 748 ἀρ. 962 = αὐτ. σ. 823 ἀρ. 1106, ἔνθα ἀναδημοσιεύεται ἐσφαλμένως ὡς ἄλλη ἐπιγραφὴ]. — **Volt(inia)**, tribus, εἰς ἣν ἀνήκουν οἱ ἄποικοι τῶν Φιλίππων. Ἀπαντᾷ καὶ κατωτέρω ἐν ἐπιγραφαῖς ὑπ' ἀρ. 3,5 καὶ 14 καὶ συχνάκις ἐν ἐπιγραφαῖς τῶν Φιλίππων. Ἰδὲ COLLART ἔ.ἀ. σ. 258-261 καὶ ANNUARIO (N. S.) 1-2, 1939-40, σ. 218-219. Ἀπαντᾷ ἐπίσης ἐν ἐπιγραφῇ ἐκ Θεσσαλονίκης CIL III Suppl. II ἀρ. 14203⁴¹, περὶ ἧς ὁμως ἰδὲ κατωτ. εἰς γενικὴν παρατήρησιν εἰς ἐπιγραφὰς 1-5. Ἀντιθέτως ἐν ἄλλῃ ἐπιτυμβίῳ ἐπιγραφῇ ἐκ Θεσσαλονίκης CIL III Suppl. I ἀρ. 7328 ἀναφέρεται ἡ φυλὴ Ser(gia), Θεσσαλονικεῖς δὲ ἀναφερόμενοι ἐν ἐπιγραφαῖς, ἀλλαχοῦ εὐρεθείσας, ἀνήκουν τέσσαρες μὲν εἰς τὴν φυλὴν Claudia, CIL III Suppl. I ἀρ. 3528 [= ΔΗΜΙΤΣΑ ἀρ. 606], αὐτ. III Suppl. I ἀρ. 10500, αὐτ. VI Suppl. I ἀρ. 2382,1 καὶ ἀρ. 2679 [= ΔΗΜΙΤΣΑ ἀρ. 601], δύο δὲ εἰς τὴν φυλὴν Cornelia CIL III Suppl. II ἀρ. 13483 καὶ αὐτ. VI Suppl. I ἀρ. 2646 [= ΔΗΜΙΤΣΑ ἀρ. 600]. — **Valens**, cognomen σύνηθες καὶ ἐν Φιλίπποις, ἀπαντῶν ἐπτάκις ἐν τῇ μεγάλῃ ἐπιγραφῇ, ἔνθα ἀναγράφονται cultores Silvani, CIL III Suppl. I ἀρ. 633 [= ΔΗΜΙΤΣΑ ἀρ. 934-937] καὶ ἀλλαχοῦ, ὡς ΔΗΜΙΤΣΑ ἀρ. 949, BCH 58 (1934) σ. 471 ἀρ. 8 κ.ἀ. Ἰδὲ καὶ κατωτέρω ἐν ἐπιγραφαῖς 4 καὶ 18.

Στ. 3. — **Aed(ilis)** = ἀγορανόμος ἐν ἐλληνικαῖς ἐπιγραφαῖς, ΣΠ. ΒΑΣΗ Ρωμαίων Πολιτεία σ. 387 κέ., DAREMBERG - SAGLIO I σ. 95 κέ., RE I στήλη 448 κέ., LIEBENAM Städteverwaltung im röm. Kaiserreiche σ. 263. Πληρεστέρα βιβλιογραφία ἐν BCH 58 (1934) σ. 457 ὑποσημ. 2. Ἄλλος aed(ilis) ἐν ἐπιγραφῇ ἐκ Θεσσαλονίκης CIL III Suppl. II 14203⁴¹, περὶ ἧς ὁμως ἰδὲ κατωτέρω εἰς γενικὴν παρατήρησιν εἰς ἐπιγραφὰς 1-5. Aediles ἐκ Φιλίππων παρὰ COLLART ἔ.ἀ. σ. 262 καὶ ANNUARIO (N. S.) 1-2, 1939-1940, σ. 218. — **Praefectus Fabr(um)** = ἑπαρχος τῶν τεχνιτῶν εἰς ἐλληνικὰς ἐπιγραφὰς, τίτλος τοῦ ἐπὶ κεφαλῇς συντεχνίας τῶν τεκτόνων, DAREMBERG-SAGLIO ἐν λ. Fabri σ. 953, ἡ συνηθέστερον τοῦ ὀριζομένου διὰ τὴν διοίκησιν τῶν τεχνιτῶν ἐν τῷ ῥωμαϊκῷ στρατῷ, DAREMBERG-SAGLIO ἔ.ἀ. σ. 956, RE VI ἐν λ. Fabri V σ. 1920 κέ. Προβ. καὶ κατωτ. ἐπιγρ. ὑπ' ἀρ. 3 καὶ 4. — **II vir i. d.**, ἀνώτατον ἀξίωμα ἐν τῇ ἐπαρχιακῇ ἱεραρχίᾳ, RE V σ. 1804, Γ. ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ Ἐπιγραφαὶ τῆς Μακεδονίας σ. 29 κέ. Ἐν ἐλληνικαῖς ἐπιγραφαῖς: «ἐπὶ δὺ' ἀνδρῶν...», ΑΔ 9 (1924-25) παράρτημα σ. 4 κέ. (Κ. Ρωμαῖος). Ἄλλος II vir i. d. Philippis ἐν τῇ μνημονευθείσῃ ἐπιγραφῇ ἐκ Θεσσαλονίκης, περὶ ἧς κατωτέρω εἰς γενικὴν παρατήρησιν. Duoviri i. d. τῶν Φιλίππων παρὰ COLLART ἔ.ἀ. σ. 262 καὶ ANNUARIO ἔ.ἀ.

Στ. 4. — **Pup(us)**, ὡς praenomen ἀνδρὸς παρὰ CAGNAT ÉL⁴ σ. 46, DESSAU ILS III 1 ind. σ. 233. — **Valens**, ἰδὲ ἀν. στ. 2. Περὶ τῆς διαδοχῆς τοῦ ὀνόματος τοῦ πατρὸς ὑπὸ τοῦ υἱοῦ βλ. CAGNAT ÉL⁴ σ. 68.

3.

Ὅμοία μαρμαρίνη πλάξ. Δὲν περισυνελέγη καὶ ἴσως κατεστράφη. Ὑπὸ τοῦ συναδέλφου κ. Β. Καλλιπολίτου ἐσημειώθησαν διαστάσεις τῆς πλακὸς 2,63 μ. × 0,86 μ. ×

0,13 μ. καὶ ἐλήφθη ἀπόγραφον τῆς ἐπιγραφῆς, ἐξ οὗ φαίνεται πιθανόν, ὅτι αὕτη ἦτο ἀκεραία κατὰ τρεῖς πλευρὰς πλὴν τῆς κάτω, ὅπου ἐσφύζοντο ἐνὸς ἀκόμῃ στίχου ἴχνη, τὰ ὅποια δὲν ἀνεγνώσθησαν τότε. Κατὰ τὸ ἀπόγραφον ἡ ἐπιγραφή εἶχεν οὕτω :

C · GRAECINIO · C · F · VOL ·
FIRMINO · PRAEF · FABRVM
ET · FRVMENTI · MANCIPALIS · PROVINC · AFRICAE
DEC · QVAEST · COL · PHILIPP · AN · LVIII
5. GRAECINIAE · VENERIAE · AN · XLVII
C · GRAECINIVS · ROMVLVS · VENVSTVS · FIRMINI

C(aio) Graecinio, C(aii) f(ilio), Vol(tinia tribu),
Firmino, praef(ecto) fabrum
et frumenti mancipalis provinc(iae) Africae,
dec(urioni), quaest(ori) col(oniae) Philipp(ensium), an(norum) (duodesexaginta).
5. Graecinae Veneriae an(norum) (quadraginta septem).
C(aius) Graecinius Romulus Venustus, Firmini
[— — — — —]

Στ. 1-2. — Περὶ τῆς σειρᾶς τῶν ῥωμαϊκῶν ὀνομάτων ἰδὲ ἀν. ἀρ. ἐπιγρ. 2 στ. 2. — **Graecinius**, γνωστὸν ἄλλοθεν, δὲν εὔρον ἐν ἐπιγρ. τῆς Θεσσαλονίκης ἢ τῶν Φιλίππων. — **Vol(tinia)**, ἰδὲ ἀν. ἀρ. 2 στ. 2. — **Firminus**, σύννηθες, οὗ ἀπαντᾷ τὸ θηλυκὸν ἐν ἐπιγραφαῖς περιοχῆς Φιλίππων, ΔΗΜΙΤΣΑ ἀρ. 841 καὶ ἀρ. 994 [= BCH 57 (1933) σ. 325]. Πρβ. cognomen Firmus κατωτ. ἐν ἐπιγρ. ἀρ. 14 στ. 1 καὶ n. gentile Firmia κατωτ. ἐν ἐπιγρ. ἀρ. 9 στ. 1. — **Praef(ectus) Fabrum**, ἰδὲ ἀν. ἐν ἐπιγρ. ἀρ. 2 στ. 3.

Στ. 3. — **Frumenti mancipalis** (Praefectus), πρβ. Promagister frumenti mancipalis = ἀρχώνης σίτου Δήμου Ρωμαίων, CIL III ἀρ. 6065, DE RUGGIERO Dictionn. epigr. ἐν λ. Frumentatio σ. 246 κέ., O. HIRSCHFELD Die kaiserl. Verwaltungsbeamten σ. 139 κέ.

Στ. 4. — **Dec(urio)** ἐδῶ = βουλευτῆς τῆς ἀποικίας RE VI στήλη 2319 κέ. ἐν λ. Ἄλλοι decuriones τῶν Φιλίππων παρὰ COLLART ἔ.ἀ. σ. 266 κέ. καὶ ANNUARIO ἔ.ἀ. — **Quaest(or)** = Ταμίας, DAREMBERG-SAGLIO IV I ἐν λ. § III ἐν σ. 799. Ἄλλοι quaestores τῶν Φιλίππων παρὰ COLLART ἔ.ἀ. σ. 262 καὶ ANNUARIO ἔ.ἀ. σ. 219.

Στ. 5. — **Veneria**, cognomen σύννηθες, ἐκ Φιλίππων ἐν BCH 47 (1923) σ. 73 ἀρ. 29. Ἐξ Ἀγίου Μάμαντος Χαλκιδικῆς παρὰ ΔΗΜΙΤΣΑ ἀρ. 753. Τὸ παράγωγον Venerianus ἐκ Φιλίππων ἐν CIL III Suppl. I ἀρ. 633 II, 3,4 καὶ αὐτ. III, 1,3 καὶ 3,5. Ἐπίσης DESSAU ILS II I ἀρ. 5208.

Στ. 6. — **Romulus Venustus**, δύο cognomina, CAGNAT ÉL⁴ σ. 53. Πρβ. BCH 55 (1931) σ. 201-203, ὅπου συνδέονται μὲ τὸ qui et. — Cognomen Romulus ἐκ Φιλίππων

δὲν εὖρον. — Venustus, σύννηθες καὶ ἐκ Φιλίππων ἐν CIL III ἀρ. 633 II, 1,14 καὶ ΔΗΜΙΤΣΑ ἀρ. 955 καὶ 958, RHR 1922 σ. 156. Τὸ ταυτόσημον ἑλληνικὸν Eraphro[ditus] παρὰ ΔΗΜΙΤΣΑ ἀρ. 894 [= BCH 18 (1894) σ. 430]. Ἐπίσης E]raphrodit[us] ἐν BCH 47 (1923) σ. 92 ἀρ. 23. Διὰ τὴν ὁμοιότητα, ἣν ἔχει τὸ 2^{ον} cognomen Venustus μὲ τὸ Veneria, δύναται νὰ ὑποτεθῇ, ὅτι ὁ Venustus ἔλαβε τὸ 2^{ον} τοῦτο cognomen ἐκ τῆς μητρὸς του. Πρβ. CAGNAT ÉL⁴ σ. 68-9. Ὁμοιον παρὰδειγμα ἐκ Φιλίππων ἐν BCH 21 (1897) σ. 529 ἀρ. 4 [= ΔΗΜΙΤΣΑ ἀρ. 1083 = αὐτ. ἀρ. 1102]. — **Firmini**, ἠκολούθει πιθανῶς εἰς τὸν ἐλλείποντα 7^{ον} στίχον: filius parentibus d(e) s(uis) f(ecit) ἢ τι τοιοῦτον.

4.

Πλευρὰ μαρμαρίνης σαρκοφάγου(.). Μετεφέρθη καὶ ἀπόκειται νῦν ἐν τῷ περιβόλῳ τοῦ Ἁγίου Δημητρίου τῆς Θεσσαλονίκης. Σφζόμεναι διαστάσεις: μήκος 2,03 μ., πλ. 0,86, πάχ. 0,22 (εἰκ. 2).

Φέρει ἐπιγραφὴν τριῶν στίχων ἀποκεκρουμένην ὀλίγον μόνον δεξιὰ κατὰ τὸ μέτρον, τὸ ὁποῖον παρέχει ὁ στ. 2, ἐν τέλει τοῦ ὁποῖου σφύζεται ἡ μία κάθετος κεραία καὶ ἔχνος τῆς ὑπερκειμένης ὀριζοντίου κεραίας τῆς λέξεως Π vir. Γραμμάτων ὕψος: 1^{ου} στ. 0,10 μ., 2^{ου} στ. 0,08, 3^{ου} στ. 0,075. Σύμβολον τῆς λέξεως beneficiarius ὡς κατωτ. ἐν εἰκ. 12. Τὰς λέξεις χωρίζουν ἀπ' ἀλλήλων στιγμαί:

Εἰκ. 2. Ἐπιγραφὴ ὑπ' ἀρ. 4.

C(aio) Valerio Valent[i]

Ulpiano, vet(erano) coh(ortis) (undecimae) urb(anae), b(eneficiario), q(uaestori),
(duum) [vir(o)]
i(ure) d(icundo) Phil(ippis), praef(ecto) fabr(um) a co(n)s(ule delato), flam(ini)
divi V[espasiani]

Στ. 1. — **Valerius**, n. gentile ἐκ τῶν συννηθεστέρων, ἀπαντᾷ ἐν ἐπιγραφῇ τῆς Θεσσαλονίκης, CIL III ἀρ. 7329, τῆς Κασσανδρείας, ΔΗΜΙΤΣΑ ἀρ. 770, τῶν Σεργῶν, αὐτ. ἀρ. 830, ἀλλὰ συχνάκις καὶ ἐν ἐπιγραφαῖς τῶν Φιλίππων, ὡς ἐν τῇ ἐπιγραφῇ ἐνθα ἀναγράφονται cultores Silvani δῖς, CIL III ἀρ. 633 II, 3,4 καὶ αὐτ. στήλη 4, στ. 5, ἐπίσης CIL III Suppl. II ἀρ. 14206¹², αὐτ. ἀρ. 14206¹³ καὶ 14206²⁷, BCH 47 (1923) σ. 78 ἀρ. 38 καὶ σ. 94 ἀρ. 30, αὐτ. 58 (1934) σ. 457 κέ. ἀρ. 3, 13, 14 καὶ 32, αὐτ. 61 (1937) σ. 416 ἀρ. 10 κ.ά. Πρβ. Ἐπετηρὶς τῆς Φίλος. Σχολῆς Πανεπ. Θεσ/νί-

κης τόμος Γ' σ. 312 κέ. καὶ REGr. 62 (1949) σ. 125 ἀρ. 98. — **Valent[i]**, ὁ πιθανὸς ἐλλείπων χῶρος ἀπαιτεῖ περισσότερα τοῦ ἐνὸς γράμματα, παράγωγόν τι ἄρα ἐκ τοῦ Valens, ἀλλ' ὅταν ὑπάρχουν περισσότερα τοῦ ἐνὸς cognomina τὸ 1^{ον} κατὰ κανόνα εἶναι ἀπλοῦν, παράγωγα δὲ τὰ ἐξῆς. Διὰ τοῦτο προετιμήσαμεν τὸ συνηθέστατον ἄλλωστε Valens, περὶ οὗ ἄνωτ. ἐν ἐπιγρ. ἀρ. 2 στ. 2. M(arci) Valerii Valens καὶ Valentini[auus] ἐν τῇ ἀνωτέρω μνημονευθείσῃ ἐπιγραφῇ τῶν Σεργῶν, ΔΗΜΙΤΣΑ ἀρ. 830 [=CIL III ἀρ. 680]. Ἄλλοι Φιλιππίσιοι φέροντες τὸ cognomen Valens ἐν RHR 1922 σ. 168 ὑποσημ. 7 καὶ σ. 169, BCH 47 (1923) σ. 72 ἀρ. 28 καὶ σ. 77 ἀρ. 37.

Στ. 2. — **Ulpianus**, ἐκ Φιλίππων ἐν ἐπιγρ. ΔΗΜΙΤΣΑ ἀρ. 990 καὶ 991. Δύο cognomina ἰδὲ ἄν. ἐν ἐπιγρ. ἀρ. 3 στ. 6. — **Vet. coh. XI urb.** Γενικῶς ἰδὲ J. MARQUARDT-J. BRISSAUD De l'organisation militaire chez les Romains σ. 206 κέ., DAREMBERG-SAGLIO ἐν λ. urbanae cohortes. Ἐν ἄλλῃ ἐπιγραφῇ ἐκ Φιλίππων: mil. coh. XI ur[b(anae)], BCH 57 (1933) σ. 377 ἀρ. 34. Centuriones (δύο), ἐν οἷς ὁ ἕτερος coh. XI urb. αὐτ. ὑποσημ. 2. Mil(es) coh. X urb. παρὰ ΔΗΜΙΤΣΑ, σ. 751. Πρβ. καὶ κατωτέρω ἐν ἐπιγρ. ἀρ. 14 καὶ 16. — **B(eneficiarius)** = στρατιωτικὸς τίτλος ἔχων ἀξίαν ἀνάλογον πρὸς τὸν βαθμὸν τοῦ ἀξιωματικοῦ, ὁ ὁποῖος τὸν ἀπονέμει καὶ ὑπὸ τὸν ὁποῖον ὑπηρετεῖ ὁ τιτλοῦχος. Ἐν ἐπιγραφαῖς ἐκ Φιλίππων παρὰ ΔΗΜΙΤΣΑ, ἀρ. 956 καὶ ἀρ. 969 [= BCH 12 (1888) σ. 424 κέ.], BCH 56 (1932) σ. 214. — **Q** = Q(uaestor), Ταμίας. Τὸ Q(uinquennalis) ἔπεται τῆς λέξεως II vir. Πρβ. ἄνωτ. ἐπιγρ. ὑπ' ἀρ. 3 στ. 4. — **II vir i.d.**, ἰδὲ ἄνωτ. ἐπιγρ. ὑπ' ἀρ. 2 στ. 3.

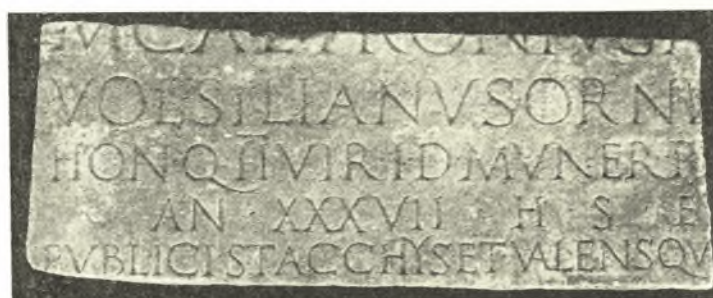
Στ. 3. — **Praef. Fabr.**, ἰδὲ ἄνωτ. ἐν ἐπιγρ. ἀρ. 2 στ. 3. — **A cos.** = a co(n)s(ule delatus) ὡς συνήθως εἰς κείμενα, RE VI ἐν λ. Fabri στήλη 1921, a co(n)s(ule) adlectus ἐν ἐπιγραφῇ DESSAU ILS I ἀρ. 1359. — **Flamines**, πλὴν τῶν παλαιότερων, περὶ ὧν βλ. DE RUGGIERO Dizionn. Epigr. ἐν λ. καὶ G. WISSOWA Religion und Kultus der Römer σ. 432 κ.ά., ἐλέγοντο καὶ οἱ ἱερεῖς τῆς αὐτοκρατορικῆς λατρείας, RE I στήλη 1652, αὐτ. Suppl. IV ἐν λ. Kaiserkult. Ἄλλοι Flamines ἐκ Φιλίππων παρὰ COLLART ἔ.ά. σ. 265, ἐν οἷς καὶ [flam]en d[ivi] | Vespasi[ani] |, CIL III Suppl. I ἀρ. 660 [= ΔΗΜΙΤΣΑ ἀρ. 983]. Flamen divi Antonini Pii ἐν ANNUARIO (N.S.) 1-2, 1939-1940, σ. 218.

5.

Πλευρὰ μαρμαρίνης σαρκοφάγου. Μετεφέρθη καὶ ἀπόκειται νῦν ἐν τῷ περιβόλῳ τοῦ Ἁγίου Δημητρίου τῆς Θεσσαλονίκης. Σφζόμεναι διαστάσεις: μῆκος 2,11 μ. (ἄνω) — 2,15 μ. (κάτω), πλ. 0,79 μ., πάχ. 0,13-0,14 μ. (**εἶκ. 3**).

Σφῆζει ἐπιγραφὴν 5 στίχων ἀποκεκρουμένην ἄνω, ὅπου τὰ γράμματα τοῦ στ. 1 σφῆζονται μόνον κατὰ τὸ ἥμισυ τοῦ ὕψους των, δεξιὰ καὶ κάτω, ὅπου πιθανῶς ὑπῆρχεν εἰς ἀκόμη στίχος. Γραμμάτων ὕψος: 2^{ον} στ. 0,15 μ., 3^{ον} στ. 0,11 μ., 4^{ον} στ. 0,10 μ., 5^{ον} στ. περίπου 0,095 μ. Ἐξέχει ὑπὲρ τὸ ὕψος τοῦ στίχ. 5 τὸ Υ. Σύμπλεγμα ἐν στ. 5 τὸ τῆς εἰκ. 11 ὑπ' ἀρ. 3 = va. Τὰς λέξεις χωρίζουν ἀπ' ἀλλήλων στιγμαί.

Εικ. 3. 'Επιγραφή υπ' ἀρ. 5.

M(arcus) Caetronius, M(arci) [f(ilius)],
 Vol(tinia tribu), Silianus, orn(amentis) d[ec(urionatus)]
 hon(oratus), q(uaestor), (duum)vir i(ure) d(icundo), muner(arius) P[hil(ippis)],
 an(norum) (triginta septem) h(ic) s(itus) e(st).
 Publici(i) Stacchys et Valens qu[i et ?

Στ. 1. — Τοῦ ἐλλιποῦς 1^{ου} στίχου ἀναγινώσκονται ἀσφαλῶς, ἀποκλειομένης ἄλλης ἀναγνώσεως, τὰ γράμματα: Μ·CΑ·RONIVS·Μ·. Ἐκ τῶν λοιπῶν δύο ἐν τῷ μέσῳ γραμμάτων τοῦ μὲν πρώτου σφίζεται μέρος καθέτου καὶ κάτω ὀριζοντία κεραία, τοῦ δευτέρου δὲ μέρος καθέτου μόνον ἄνευ ὀριζοντίας κεραίας. Ἐπομένως τὸ πρῶτον εἶναι δυνατόν νὰ εἶναι Ε ἢ L, τὸ δεύτερον δὲ F, I, P ἢ T. Διὰ τῶν στοιχείων τούτων συμπληροῦνται ἐκ τῶν γνωστῶν ρωμαϊκῶν ὀνομάτων μόνον τὸ CAETRONIVS, ὅπερ ἀπαντᾷ παρὰ DESSAU ILS ἀρ. 2028 καὶ 6123 κ.ά., εἶναι δὲ γνωστὸν καὶ ἐκ Φιλίππων ἐξ ἐπιγραφῆς ἐν BCH 57 (1933) σ. 376 ἀρ. 33, ἐνθα: Cae[t]roni(i) M(arcus) et C(aius).

Στ. 2. — **Vol(tinia)**, ἰδὲ ἀν. ἐν ἐπιγρ. ἀρ. 2 στ. 2. — **Silianus**, cognomen, ἐν ἐπιγραφαῖς ἐκ Φιλίππων δὲν εὑρον. Γνωστὸν ἄλλοθεν ἀπαντᾷ παρὰ DESSAU ILS I ἀρ. 451, II I ἀρ. 5039 καὶ 5041, CIL III Suppl. I ἀρ. 7091, 7086 καὶ 7368.

Στ. 2-3. — **Orn(amentis) dec(urionatus) hon(oratus)**, τίτλος, ὃν λαμβάνουν οἱ υἱοὶ τῶν decurionum εἰσερχόμενοι οὕτω εἰς τὴν βουλευτικὴν τάξιν (ordo decurionatus) ALBERTINI L'empire romain σ. 160. Ἐκ Φιλίππων ἐν BCH 47 (1923) σ. 71 καὶ πλείονα παρὰ COLLART ἔ.ά. σ. 268 καὶ ANNUARIO ἔ.ά. σ. 218-219. — **Q(uaestor), II vir i. d.**, ἰδὲ ἀν. ἐπιγρ. υπ' ἀρ. 4, στ. 2-3. — **Muner(arius)** = χορηγικός, ἐκ Φιλίππων παρὰ COLLART ἔ.ά. σ. 273 καὶ σημ. 5, ANNUARIO ἔ.ά. σ. 218. — **P[ ]**, ἢ συμπλήρωσις P[hil(ippis)] βεβαιοῦται ἐκ τῶν προηγουμένων τεσσάρων ἐπιγραφῶν καὶ τῆς CIL III Suppl. I ἀρ. 659.

Στ. 5. — **Publici(i) Stacchys et Valens**, ὁμοίως παρὰ DESSAU ILS II II ἀρ. 7857: duorum Fabiorum Arcari et Potumi. Ὅμοια ἐκ Φιλίππων ἐν BCH 57 (1933) σ. 376 ἀρ. 33 καὶ ἐν ἐπιγραφῇ ἐκ Θεσσαλονίκης CIL III ἀρ. 13704, ἧς ὁμως τοὺς στίχους 7-9 ἀνέγνωσε μεταγενεστέρως ὁ Π. Παπαγεωργίου οὕτω: Μ·Μ·AVRELL·PHILIPPVS SET CASSIANVS, μεταγράψας: M(arcorum) Aurel(iorum) Philippus Sei(us)

Cassianus, Ἐφημερὶς Ἀλήθεια Θεσσαλονίκης φύλλον (483) 42 τῆς 23ης. 9.1906, ἀρ. 19. — **Publicius**, n. gentile, ἐκ Φιλίππων τέσσαρες M. Publicii, ἐν οἷς καὶ M. Publicius Valens ἐν CIL III Suppl. I ἀρ. 633 II 1 8 καὶ κατωτέρω. Ἐπίσης BCH 58 (1934) σ. 478 ἀρ. 19 καὶ σ. 480 ἀρ. 30. — **Stacchys**, διὰ διπλοῦ c ἐνταῦθα, cognomen ἐκ τῆς ἑλληνικῆς εἰλημμένον, ἰδὲ PAPE BENSELER ἐν λ. Στάχυς. Stachyus παρὰ DESSAU ILS II 11 ἀρ. 8138 καὶ εἰς δοτικὴν Stachyo αὐτ. ἀρ. 8537. — **Valens**, ἰδὲ ἀν. ἐπιγρ. ὑπ' ἀρ. 2 καὶ 4. — **Qu[i] et ?**, συνεπλήρωσα εἰκάζων, ὅτι ἀκολουθεῖ δεύτερον cognomen, ὃ ἔφερεν ὁ ἕτερος τῶν Πουβλικίων Publicius Valens, ἵνα διακριθῇ ἀπὸ ἄλλων συμπολιτῶν αὐτοῦ, οἵτινες εἶχον πιθανῶς τὰ αὐτὰ συνήθη nomina. Οὕτω πρέπει νὰ ὑποθέσωμεν ἐλλείποντα ἕνα ἀκόμη στίχον, ὃ ὁποῖος ἔφερε τὸ δεύτερον τοῦτο cognomen καὶ ἐν συντομογραφίᾳ, ὡς συνήθως, τὸν τύπον, δι' οὗ ἐδηλοῦτο ἡ μέριμνα διὰ τὴν κατασκευὴν τοῦ τάφου, ὡς: f(aciendum) c(uraverunt) ἢ τι τοιοῦτον.

ΓΕΝΙΚΗ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΙΣ ΕΙΣ ΕΠΙΓΡΑΦΑΣ ΑΡ. 1-5.

Αἱ ἀνωτέρω ὑπ' ἀριθ. 1-5 ἐπιγραφαὶ παρουσιάζουν στοιχεῖα ἀσφαλῆ, ὥστε νὰ δεχθῶμεν, ὅτι μετηνέχθησαν παλαιόθεν ἐκ τῆς πόλεως ἢ τῆς περιοχῆς τῶν Φιλίππων, ἵνα χρησιμοποιηθῶσιν ὑπὸ τῶν ἐν Θεσσαλονίκη μαρμαρογλύφων πρὸς κατασκευὴν ἐπιταφίων πλακῶν τῶν Ἰσραηλιτῶν. Τὰ στοιχεῖα ταῦτα εἶναι τὰ ἑξῆς:

1) Ἐν ἐπιγρ. ἀρ. 1 ὁρίζεται νὰ καταβληθῇ τὸ πρόστιμον τῇ [R(ei) Pub(licae)] C(oloniae) Philippensium. Ὅμοίως καὶ κατωτέρω ἐν ἐπιγρ. ἀρ. 24.

2) Ὁ ἐν ἐπιγρ. ἀρ. 2 P. Turpilius, φέρων οἰκογενειακὸν ὄνομα γνωστὸν ἐκ Φιλίππων, ἐκ τῆς Βολτινίας φυλῆς, εἰς ἣν ἀνήκουν οἱ ἄποικοι τῶν Φιλίππων, ἔχων τὸ σύνθηδες ἐν Φιλίπποις cognomen Valens καὶ διατελέσας duumvir i.d. ἐν Φιλίπποις, ὡς καὶ ὁ ἄλλος Turpilius, ὃ cognomine Vetidius, λαμβάνει τόπον δημόσιον διὰ τὴν ταφὴν αὐτοῦ decreto decurionum = ψηφίσματι Βουλῆς. Πρόκειται ἄρα ἐνταῦθα ἡ βουλὴ τῶν Φιλίππων, ἐνθα εἶναι πιθανώτερον, ὅτι ἐδόθη ὁ πρὸς ταφὴν δημόσιος τόπος καὶ ἐνθα κατὰ συνέπειαν ἐτάφη ὁ P. Turpilius Valens.

3) Ὁ ἐν ἐπιγρ. ἀρ. 3 C. Graecinius εἶναι ἐκ τῆς αὐτῆς Βολτινίας φυλῆς, decurio καὶ quaestor τῆς ἀποικίας τῶν Φιλίππων.

4) Ὁ ἐν ἐπιγρ. ἀρ. 4 C. Valerius, ἔχων ὄνομα σύνθηδες ἐν ἐπιγραφαῖς τῆς περιφερείας τῶν Φιλίππων, cognomine Valens καὶ αὐτός, εἶναι duumvir i.d. ἐν Φιλίπποις

5) Ὁ ἐν ἐπιγρ. ἀρ. 5 M. Caetronius Silianus ἔχει praenomen καὶ n. gentile τὸ αὐτὸ πρὸς ἄλλον ἐν ἐπιγραφῇ ἐκ Φιλίππων, ὅστις εἶναι ἐπίσης M. Caetronius. Ἀνήκει ἐπίσης εἰς τὴν Βολτινίαν φυλὴν τῶν Φιλίππων καὶ εἶναι duumvir i.d. καὶ munerarius P[hil(ippis)], ὡς συνεπληρώσαμεν.

Ἐὰν μάλιστα ἀναθεωρήσωμεν ὑπ' αὐτὴν τὴν ἔποψιν τὰς ἐν CIL ἐκ Θεσσαλονίκης ἐπιγραφὰς θὰ εὗρωμεν ἐν ἐπιγρ. ὑπ' ἀρ. 14203⁴¹ duumvirum Philippis ὡσαύτως ἐκ τῆς Βολτινίας φυλῆς καὶ ἔχοντα cognomen σύνθηδες ἐν ἐπιγραφαῖς τῶν Φιλίππων. Ἐν CIL σημειοῦται, ὅτι τὴν ἐπιγραφὴν αὐτὴν «Parageorgiu misit», ὡς καὶ τὴν ἀμέσως

προηγούμενην ὑπ' ἀρ. 14203⁴⁰, ἥτις ἐπανευρέθη νῦν εἰς τὸ Ἰσραηλιτικὸν νεκροταφεῖον καὶ εἶναι ἢ κατωτέρω ὑπ' ἀρ. 17. Ἀμφότεραι ἄρα προέρχονται ἐκ τοῦ αὐτοῦ τόπου.

Πρέπει λοιπὸν νὰ δεχθῶμεν, ὅτι αἱ ἀνωτέρω ὑπ' ἀρ. 1-5 ἐπιγραφαί, ὡς καὶ τὸ κατωτέρω θραῦσμα ὑπ' ἀρ. 24 καὶ ἡ ἐπιγραφὴ ἐν CIL III Suppl. II ἀρ. 14203⁴¹ ἀνήκουν ἀσφαλῶς εἰς τοὺς Φιλίππους καὶ οὐχὶ εἰς τὴν Θεσσαλονίκην.

Τοῦτο καθιστᾷ πιθανὴν τὴν ὑπόθεσιν, ὅτι καὶ ἄλλαι ἐκ τῶν κατωτέρω ἢ ἐν CIL δημοσιευομένων λατινικῶν ἐκ Θεσσαλονίκης ἐπιγραφῶν εἶναι δυνατόν νὰ μετεφέρθησαν ἐκ Φιλίππων, ἀλλ' αἱ περαιτέρω ἐνδείξεις δὲν εἶναι ἐξ ἴσου πειστικά. Καταλείπεται ἄρα εἰς τὴν κρίσιν ἐμπειροτέρου μελετητοῦ, ὅπως ἐκτιμήσῃ τὰ σημειούμενα ἐκάστης ἐπιγραφῆς κοινὰ στοιχεῖα πρὸς ἐπιγραφὰς τῶν Φιλίππων, πρὸς ἃς παρεβλήθησαν πρὸς τὸν σκοπὸν αὐτόν. Παραβολὴ τοῦ μαρμαρίου, τῆς γραφῆς κυρίως καὶ ἄλλων ἐπιγραφικῶν στοιχείων θὰ διεφώτιζε περαιτέρω τὸ ζήτημα, ἀλλὰ τοῦτο δύναται νὰ γίνῃ ἀρμοδιώτερον ὑπὸ τῶν Γάλλων ἐρευνητῶν τῶν Φιλίππων.¹

6.

Μαρμαρίνη στήλη ἐπιτύμβιος (cippus). Μετεφέρθη καὶ ἀπόκειται νῦν ἐν τῷ περιβόλῳ τοῦ Ἁγίου Γεωργίου τῆς Θεσσαλονίκης. Σφῆζει τὰ πέρατα κατὰ τὰς τρεῖς πλευρὰς πλὴν τῆς ἄνω, ἥτις εἶναι, ὡς φαίνεται, ὀλίγον μόνον ἀποκεκρουμένη. Τὸ κάτω ἄκρον ἀδρῶς ἐξεργασμένον. Σφζ. ὕψος 2,31 μ., πλ. κάτω 0,64 μ., ἄνω 0,56 μ.. Τὸ πάχος καίτοι μειωθὲν κατὰ τὴν δευτέραν χρῆσιν τοῦ λίθου φαίνεται, ὅτι καὶ ἀρχικῶς ἐμειοῦτο ἐκ τῶν κάτω πρὸς τὰ ἄνω. Νῦν κυμαίνεται μεταξὺ 0,20 - 0,15 μ. Κατὰ τὴν προσθίαν ἐπιφάνειαν κάτω ἀριστερὰ φέρει ὀπὴν κυκλικὴν διαμ. 0,04 μ., βάθους 0,05 μ., πιθανῶς ἀρχικὴν διὰ τὴν στερέωσιν τῆς στήλης. Ἡ προσθία ἐπιφάνεια κοσμεῖται ἄνω δι' ἀναγλύφου «νεκροδείπνου» ἐντὸς κοίλου ὀρθογωνίου (ὕψ. 0,23 μ., πλ. 0,47 μ.) ἀρχομένου εἰς 0,22 μ. ἀπὸ τοῦ σφζομένου ἄνω ἄκρου καὶ ἀφισταμένου κατὰ 0,05 μ. ἀπὸ τὰς ἐκατέρωθεν πλευρὰς (εἰκ. 4).

Κάτωθεν τοῦ ἀναγλύφου ἄρχεται ἐπιγραφὴ 10 στίχων σφζομένη ἀκεραία. Γραμμάτων ὕψος: 1^{ου} στ. 0,07 μ., 2^{ου} καὶ 3^{ου} στ. ± 0,055 μ., 4^{ου} καὶ 5^{ου} στ. ± 0,045 μ., 6^{ου} καὶ 7^{ου} στ. 0,04 μ., 8^{ου} καὶ 9^{ου} στ. 0,035 μ., 10^{ου} στ. 0,045 μ.. Τὰς λέξεις χωρίζουν ἀπ' ἀλλήλων στιγμαί.

Συμπλέγματα γραμμάτων (εἰκ. 11): Ἐν στ. 2 καὶ 9 τὸ ὑπ' ἀρ. 1 = he, τὸ ὑπ' ἀρ. 19 = ir, ἐν στ. 7 τὸ ὑπ' ἀρ. 18 = ph καὶ τὸ ὑπ' ἀρ. 20 = te. Ἐξέχουν ὑπὲρ τὸ ὕψος τοῦ στίχου τὰ γράμματα I τοῦ συμπλέγματος ὑπ' ἀρ. 19 ἐν στ. 2, τὸ T ἐν στ. 5, 7 (τῆς λέξεως Veturia), 8 καὶ 9 (τοῦ συμπλέγματος ὑπ' ἀρ. 20.) Τὸ τελευταῖον I ἐν στ. 5 ἐγράφη ὑπὲρ τὸ N. Μεταγενεστέρως ἀπεξέσθησαν τὰ X τῆς λέξεως uxori ἐν στ. 5 καὶ 8, κατὰ τὴν δευτέραν χρῆσιν τῆς πλακὸς ὑπὸ τῶν Ἑβραίων, ὑποθέτω, διότι τὸ X ἐνεθύμιζε τὸ ἀρχικὸν γράμμα τῆς λέξεως Χριστός:

¹ Πρβ. παρατηρήσεις εἰς ἐπιγραφὴν κατωτέρω ὑπ' ἀρ. 8.

- L(ucius) Licinius L(ucii) l(ibertus)
 Euhemer (sex)vir
 aug(ustalis) sibi et
 Liciniae Semne
 5. u[x]ori et L(ucio) Licini(o)
 Saturnino fil(io)
 et Veturiae Philu-
 mene u[x]ori et
 Liciniae Hediste lib(ertae)
 10. v(ivis) fa(ciendum) c(uravit).

Εἰκ. 4. Ἐπιγραφή ὑπ' ἀρ. 6.

Στ. 1. — **L.1.**, διὰ τοὺς ἀπελευθέρους ἐν τῇ θέσει τοῦ ὀνόματος τοῦ πατρὸς τίθεται τὸ ὄνομα τοῦ πρόην πάτρωνος ἐν βραχυγραφίᾳ εἰς γενικὴν μετὰ τοῦ l(ibertus). Ὡς praepomen καὶ n. gentile οἱ ἀπελεύθεροι λαμβάνουν τὰ τοῦ πάτρωνος, ὅστις ἐπομένως ἐλέγετο ὡσαύτως L. Licinius. Ἐν ἐπιγραφῇ ἐκ Φιλίππων ἐπὶ ὁμοίας στήλης ἐπιτυμβίου ἀπαντᾷ L. Licinius, πατὴρ καὶ υἱός, BCH 55 (1931) σ. 201, Licinia Valeria αὐτ. σ. 204, Licinius Valens ἐν RHR 1922 σ. 168.

Στ. 2. — **Euhemer(us)** ἢ Euemer(us), παρὰ DESSAU ILS ἀρ. 1496, 7533 καὶ 8466. Ἐκ Φιλίππων παρὰ ΔΗΜΙΤΣΑ ἀρ. 936 καὶ BCH 53 (1929) σ. 82 ἀρ. 7.

Στ. 2-3. — **Sevir Aug(ustalis)** = εἰς ἀπὸ τοὺς ἑξ ἱερεῖς τῆς αὐτοκρατορικῆς λατρείας ἐν τῇ ἀποικίᾳ, RE II σ. 2349 ἐν λ. Augustales. Ἄλλοι Seviri Augustales ἐκ Φιλίππων παρὰ COLLART ἔ.ἀ. σ. 268 κ.έ.

Στ. 4. — **Semne**, ὄνομα ἐκ τῆς ἐλληνικῆς εἰλημμένον ἀπαντῶν εἰς λατινικὰς ἐπιγραφάς, DESSAU ILS ἀρ. 5174^a καὶ 8036 καὶ ἐλληνιστὶ εἰς κείμενα καὶ ἐπιγραφάς, PAPE-BENSELER ἐν λ. Σέμνη. Διὰ τὸν τύπον τῆς δοτικῆς πρβ. Acme, Agathetyche κ.λ.π. παρὰ DESSAU ILS III II σ. 853. Πρβ. καὶ κατωτέρω στ. 7-8 Philumene, στ. 9 Hediste καὶ κατωτ. ἐν ἐπιγραφῇ ἀρ. 16 Ph?ilice καὶ ἀρ. 11 εἰς ὀνομαστικὴν πτῶσιν Musice. Ὅμοια ἐκ Φιλίππων ἐν BCH 61 (1937) σ. 418 ἀρ. 12.

Στ. 6. — **Saturninus**, cognomen γνωστὸν καὶ ἐκ Φιλίππων, BCH 56 (1932) σ. 228 καὶ Saturnina ἐκ Φιλίππων παρὰ DESSAU ILS ἀρ. 5208.

Στ. 7. — **Veturia**, ὡς nomen gentile γνωστὸν καὶ ἐκ Φιλίππων, ΔΗΜΙΤΣΑ ἀρ. 936 [= CIL III 633 III, 2]. — **Philumene**, ἀπαντᾷ καὶ Filumene, DESSAU ILS III I Ind. σ. 226, ἐκ τοῦ ἐλληνικοῦ Φιλουμένη εἰς κείμενα καὶ ἐπιγραφάς, PAPE-BENSELER ἐν λ.

Στ. 9. — **Hediste**, ἐν CIL III Suppl. I ἀρ. 820, αὐτ. III Suppl. II ἀρ. 6208, αὐτ. III Suppl. I ἀρ. 9052. Ediste αὐτ. III Suppl. I ἀρ. 2193 [= αὐτ. Suppl. I ἀρ. 8607]. Τὸ ἐλληνικὸν Ἡδίστη εἰς κείμενα καὶ ἐπιγραφάς, PAPE-BENSELER ἐν λ.

7.

Μαρμαρίνη πλάξ ἐκ πλευρᾶς σαρκοφάγου κάτω ἀποκεκρουμένη. Μετεφέρθη καὶ ἀπόκειται νῦν ἐν τῷ περιβόλῳ τοῦ Ἁγίου Γεωργίου τῆς Θεσσαλονίκης.

Κατὰ τὰς δύο κατακορύφους πλευρὰς τῆς ὄψεως ἐλαφρῶς εἰσέχουσα ταινία πλ. 0,02 μ. μαρτυρεῖ τὸ πέρας τῆς πλακός. Μῆκος 2,13 μ., σφζ. ὕψ. περίπου 0,67 μ., πάχος 0,11 μ. (εἰκ. 5). Ἐπὶ τῆς ἄνω πλευρᾶς ἀπεξέσθη κατὰ τὴν δευτέραν χρῆσιν ἢ κατὰ μῆκος ἐξοχή διὰ τὴν ἐπικάθισιν τοῦ καλύμματος. Αἱ ἐπιφάνειαι κατὰ τὸ πάχος τῶν στενῶν πλευρῶν ἐλειάνθησαν πιθανῶς κατὰ τὴν δευτέραν χρῆσιν, διότι ὀπαὶ συνδέσμων δὲν φαίνονται.

Ἐπὶ τῆς ὄψεως κάτω καὶ κατὰ τὸ μέσον ἀνάγλυφον «ῥραχὸς ἱππέως» κόπτει εἰς τὸ μέσον τοὺς δύο τελευταίους στίχους τῆς ἐπιγραφῆς. Ἀναγλύφου σφζόμενον ὕψος 0,29 μ., πλ. 0,35 μ.

Γραμμάτων ὕψος: 1^{ου} στ. 0,135 μ., 2^{ου} στ. 0,09 μ., 3^{ου} στ. 0,10 μ., 4^{ου} στ. 0,08 μ.

Σύμπλεγμα ἐν στ. 3 τὸ τῆς (εἰκ. 11) ὑπ' ἀρ. 11 = ma (δῖς).

Εἰκ. 5. Ἐπιγραφή ὑπ' ἀρ. 7.

Annius Cerdola an(norum)

(viginti), m(ensium) (quattuor), h(ic) s(itus) e(st).

Annia Prima mater fil(io)

dulciss(imo) et sibi v(ivae) f(aciendum) c(uravit).

Στ. 1.— **Annius**, γνωστὸν ὡς n. gentile καὶ ἐκ Φιλίππων, ΔΗΜΙΤΣΑ ἀρ. 960 [= CIL III ἀρ. 649], BCH 58 (1934) σ. 477 ἀρ. 17 καὶ αὐτ. 61 (1937) σ. 419 ἀρ. 13. — **Cerdola**, γνωστὸν καὶ ἐξ ἐπιγραφῶν τῶν Φιλίππων τὸ ὄνομα Cerdo, BSA XXIII σ. 96 καὶ 97, BCH 56 (1932) σ. 225 καὶ ὑπόσημ. 3.

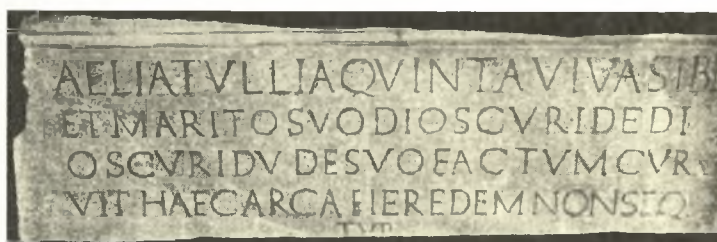
Στ. 3.— **Prima**, cognomen σύνθητες Primus - a διδόμενον κατὰ κανόνα τοῖς πρωτοτόκοις, πρβ. κατωτ. ἀρ. 9, Secunda κατωτ. ἀρ. 11 καὶ Secundina κατωτ. ἀρ. 17, Quinta κατωτ. ἀρ. 8 κ.τ.δ. Prima ἐκ Φιλίππων ἐν BCH 58 (1934) σ. 474 ἀρ. 11.

8.

Πλευρὰ μαρμαρίνης σαρκοφάγου φέρουσα ἄνω διακόσμησιν ἀναγλύφων κυματίων. Μετεφέρθη καὶ ἀπόκειται νῦν ἐν τῷ περιβόλῳ τοῦ Ἁγίου Δημητρίου τῆς Θεσσαλονίκης. Διαστάσεις: σφζ. μήκος 2,67 μ., σφζ. πλ. 0,90 μ., πάχος 0,13 μ. (εἰκ. 6).

Σφίζει ἐπιγραφὴν, ἣς οἱ 4 πρῶτοι στίχοι εἶναι ἀκέραιοι καὶ μόνον τὰ 3 γράμματα τοῦ 5ου στίχου εἶναι κατὰ τὸ ἥμισυ ἀποκεκρουμένα. Γραμμάτων ὕψος: 1ου στ. 0,13 μ., 2ου-4ου στ. 0,10 μ., 5ου στ. περίπου 0,07 μ. Σύμπλεγμα ἐν στ. 4 τὸ τῆς εἰκ. 11 ὑπ' ἀρ. 13=qv.

Ἀξιοσημείωτον, ὅτι ἡ ἐπιγραφὴ αὕτη δὲν ἔχει καμμίαν συντομογραφίαν.

Εἰκ. 6. Ἐπιγραφὴ ὑπ' ἀρ. 8.

Aelia Tullia Quinta viva sibi
et marito suo Dioscuride Di-
oscuridu de suo factum cura-
vit. Haec arca heredem non sequi-
tur.

Στ. 1.—**Aelia**, κυρίως nomen gentile χρησιμοποιούμενον καὶ ὡς praenomen ἀπὸ τοῦ 2ου αἰ. μ. Χ., τῆς χρήσεως ταύτης γενικευομένης κατὰ τὸ τέλος τῆς αὐτοκρατορικῆς ἐποχῆς, CAGNAT EL⁴ σ. 48. Τῶν γυναικῶν ὅμως τὸ praenomen δὲν σημειοῦται. Ἐδῶ ἄρα τίθεται ἐν τῇ θέσει praenominis τὸ Aelia ὡς cognomen, CAGNAT ἔ.ἀ. σ. 76. Aelia ὡς n. gentile ἰδὲ κατωτ. ἐν ἐπιγρ. ὑπ' ἀρ. 16. — **Tullia** καὶ κατωτ. ἐν ἐπιγρ. ὑπ' ἀρ. 15 Tull[ius], n. gentile, τὸ ὅποῖον δὲν εὑρον ἐν ἄλλῃ ἐπιγραφῇ τῆς Θεσσαλονίκης οὔτε τῶν Φιλίππων. — **Quinta**, πρβ. Prima, ἀνωτ. ἐν ἐπιγρ. ὑπ' ἀρ. 7 στ. 3.

Στ. 2.—**Dioscuride**, δοτικὴ κατὰ τὸ ἑλληνικὸν τυπικὸν σχηματιζομένη ἐξ ὀνομαστικῆς Dioscurides, ὀνόματος ἑλληνικοῦ Διοσκορίδης ἢ Διοσκουρίδης, ἀπαντῶντος πολλάκις εἰς κείμενα καὶ ἐπιγραφὰς ἑλληνικάς, PAPE-BENSELER ἐν λ. Εἰς λατινικάς ἐπιγραφὰς δὲν εὑρον εἰ μὴ Dioscorus ὡς cognomen, DESSAU ILS ἀρ. 2304 καὶ 6339 (δῖς). Ὁ τύπος τῆς δοτικῆς σχηματίζεται ὡς τὰ παραδείγματα choraule, ierofante κ.λπ. παρὰ DESSAU ILS IIII σ. 852. Ἡ εἰς τύπον ἑλληνικὸν γενικὴ Dioscuridu δὲν ἔχει ἀνάλογα παραδείγματα παρὰ DESSAU ἔ.ἀ.

Στ. 3.—**De suo factum curavit**, τύπος συνήθως συντομογραφούμενος D·S·F·C· της συντομογραφίας αναγινωσκομένης: d(e) s(uo ή -is) f(aciendum) c(uravit ή -erunt).

Στ. 4.—**Haec arca** κ.λ.π., ιδέ αν. εν επιγρ. υπ' αρ. 1 στ. 7.

Ἀπροσδόκητος προστίθεται εις την ανωτέρω γενομένην γενικήν παρατήρησιν εις επιγραφάς 1-5 μαρτυρία του Κυριακού του εξ Ἀγκῶνος, καθ' ήν ή ανωτέρω υπ' αρ. 8 επιγραφή δεν ανήκει εις την Θεσσαλονίκην, αλλ' εις την Θάσον.

Δημοσιεύεται αὕτη εν CIL III Suppl. I σ. 131 ἐρανισθεῖσα εκ παλαιῶν χειρογράφων ἐρευνητῶν ἀντλησάντων εκ του Κυριακού, ὅστις ἐπεσκέφθη την Θάσον κατὰ τὰ τέλη του 1444 ή τὰς ἀρχὰς του 1445 μ.Χ. (CIL ἔ.ἀ. σ. 129 κέ.). Ὁ σοφὸς ἐκδότης του CIL Th. Mommsen δεν κατεχώρισε την επιγραφὴν εν οἰκείῳ τόπῳ μετὰ τῶν ἐλαχίστων εκ Θάσου λατινικῶν επιγραφῶν, διότι ὑπέθεσεν, ὅτι ή επιγραφή ήτο ἑλληνική μεταγραφείσα εις την λατινικήν ὑπὸ τῶν ἀντλησάντων εκ του Κυριακού συγγραφέων τῶν χειρογράφων μνημονευομένων εν CIL ἔ.ἀ.

Εὐρεθείσης ἤδη τῆς πλακὸς εν Θεσσαλονίκη:

α) Βεβαιοῦται ή ἀκρίβεια του λατινικοῦ κειμένου τῆς επιγραφῆς, ὡς δημοσιεύεται αὕτη εν CIL πλὴν τῆς τομῆς τῶν στίχων (εν CIL τέμνεται ή επιγραφή εις 10 στίχους ἀντὶ τῶν 5 τῆς πλακὸς). Ἡ ὑπόθεσις του Th. Mommsen, ὅτι καὶ ή ἐτέρα τῶν εν CIL ἔ.ἀ. δημοσιευομένων Θασίων επιγραφῶν ήτο ἑλληνική μεταγραφείσα καὶ αὕτη εκ του ἑλληνικοῦ κειμένου του Κυριακού εις την λατινικήν κλονίζεται μὲν, ἀλλὰ παραμένει πιθανή, διότι τῆς επιγραφῆς ταύτης παραδίδεται τὸ κείμενον ἑλληνιστὶ ὑπὸ ἐνὸς τῶν κωδίκων, του cod. Vat. 5250 f. 17 (CIL ἔ.ἀ.).

β) Βεβαιοῦται ἔτι περισσότερον ή γενομένη ὡς ανωτέρω γενικὴ παρατήρησις εις επιγραφάς 1-5.

γ) Εὐρύνεται ή ὑπόνοια, ὅτι τὰ εὐρεθέντα εις μεγάλον ἀριθμὸν εν τῷ ἰσραηλιτικῷ νεκροταφείῳ ή καὶ ἀλλαχοῦ εν Θεσσαλονίκη ἀρχαῖα μάρμαρα ἔχοντα ἑλληνικὰς ή λατινικὰς επιγραφάς, ἀνάγλυφα ή ἀρχιτεκτονικὴν διακόσμησην δεν ἀνήκουν πάντα εις την Θεσσαλονίκην. Εἶναι δυνατόν νὰ προέρχωνται καὶ ἐξ ἄλλων τόπων καὶ κυρίως εκ Φιλίππων καὶ Θάσου, ὡς προεῖδεν ὁ L. Robert εις παρατηρήσεις του εν R.E.Gr. LXI σ. 167 (πρβ. αὐτ. σ. 139 § 12 Pierres errantes).

δ) Τίθεται ὡς terminus post quem διὰ την μεταφορὰν τῆς πλακὸς τῆς υπ' αρ. 8 επιγραφῆς τὸ ἔτος 1444 μ.Χ., εἶναι δὲ τοῦτο ἐνδειξὶς καὶ διὰ τὰ λοιπὰ ἀλλαχόθεν μεταφερθέντα εις Θεσσαλονίκην ἀρχαῖα.

9.

Πλὰξ ὁμοία. Δεν περισυνελέγη καὶ ἴσως κατεστράφη. Διαστάσεις τῆς πλακὸς δεν ἐσημειώθησαν. Ἡ επιγραφή, ἣτις ἐκάλυπτε μέρος μόνον τῆς ἐπιφανείας της, κατὰ τὸ ἀπόγραφον του κ. Καλλιπολίτου εἶχεν οὕτω:

FIRMIA L· F· PRIMA SIBI VIVAE

H· A· H· N· S

Firmia L(ucii) f(ilia) Prima sibi vivae.

H(aec) a(rca) h(eredem) n(on) s(equitur).

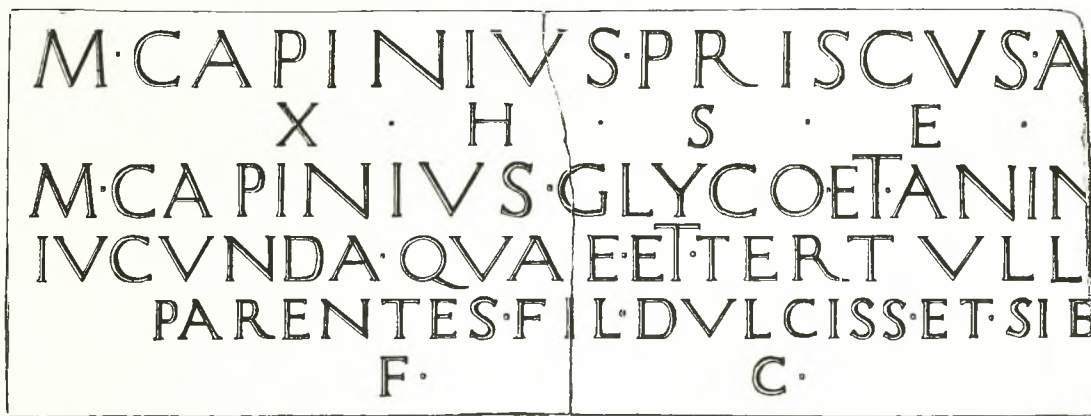
Στ. 1.— **Firmia L(ucii) f(ilia)**, L(ucius) Firmius ἐν ἐπιγρ. ἐκ Φιλίππων, BCH 47 (1923) σ. 58 καὶ αὐτ. σ. 59, ὅπου καὶ ἄλλοι Firmii. Πρβ. καὶ τὰ cognomina Firmianus, ἄν. ἐν ἐπιγρ. ὑπ' ἀρ. 3 στ. 2 καὶ 6, Firmus κατωτ. ὑπ' ἀρ. 14 στ. 1.— **Prima** ἰδὲ ἄν. ἐν ἐπιγρ. ὑπ' ἀρ. 7 στ. 3.

Στ. 2.— **H.A.H.N.S**, συνήθης συντομογραφία, ἧς ἔχομεν τὸν πλήρη τύπον ἀνωτέρω ἐν ἐπιγρ. ὑπ. ἀρ. 1 στ. 7 καὶ ἀρ. 8 στ. 4-5.

10.

Πλευρὰ μαρμαρίνης σαρκοφάγου θραυσθεῖσα κατὰ τὸ μέσον εἰς δύο τεμάχια κατὰ τὴν μεταφορὰν τῆς εἰς τὸν Ἅγιον Δημήτριον τῆς Θεσσαλονίκης, ὅπου νῦν ἀπὸκειται. Σφζόμεναι διαστάσεις: μήκος 2,07-2,10 μ., πλ. 0,78 μ., πάχ. 0,12 μ. (εἰκ. 7).

Σφζει ἐπιγραφὴν 6 στίχων ἀποκεκρουμένην μόνον κατὰ τὴν δεξιὰν πλευράν. Γραμμάτων ὕψος: 1^{ου} στ. 0,11 μ., 2^{ου} στ. 0,08 μ., 3^{ου} στ. 0,10 μ., 4^{ου} στ. 0,085 μ., 5^{ου} στ. 0,075 μ. Ἐξέχει ὑπὲρ τὸ ὕψος τοῦ στίχου τὸ T τῆς λέξεως et ἐν στ. 3 καὶ 4.— Τὰς λέξεις χωρίζουν ἀπ' ἀλλήλων σιγμαί.

Εἰκ. 7. Ἐπιγραφὴ ὑπ' ἀρ. 10.

M(arcus) Capinius Priscus a[n(norum)]
(decem) h(ic) s(itus) e(st).

M(arcus) Capinius Glyco et Anin[ia]
Iucunda quae et Tertull[a]
parentes fil(io) dulciss(imo) et sib[i]
f(aciendum) c(uraverunt).

Στ. 1.— **Capinius**, n. gentile ἀσύνηθες μὴ ἀπαντῶν παρὰ DESSAU ILS οὔτε ἐν ἄλλῃ ἐπιγραφῇ τῆς Θεσσαλονίκης ἢ τῶν Φιλίππων. Εἶναι τὸ αὐτὸ καὶ Carenius, ἰδὲ W. SCHULZE Zur Gesch. lat. Eigennamen σ. 145 ἐν λ.— **Priscus**, cognomen σύνηθες, ἀπαντᾷ καὶ κατωτ. ἀρ. 12, ἐκ Φιλίππων παρὰ ΔΗΜΙΤΣΑ, ἀρ. 946 καὶ ἐκ Θεσσαλονίκης CIL III ἀρ. 7328.

Στ. 3. — **Glyco**, cognomen ἐκ τῆς ἑλληνικῆς εἰλημμένον ἀπαντῶν παρὰ DESSAU ILS 5373 καὶ πολλάκις μὲ τὸν γνήσιον ἑλληνικὸν τύπον του Glycon = Γλύκων, περὶ οὗ PAPE-BENSELER ἐν λ. — **Anin[ia]**, εἶναι τὸ μόνον n. gentile ἐκ τῶν γνωστῶν, τὸ ὁποῖον εἶναι δυνατόν νὰ συμπληρωθῇ ἐν τῇ θέσει ταύτῃ τοῦ ἑλλιποῦς στίχου. Ἀπαντᾷ ἐν ἐπιγραφῇ ἐκ Φιλίππων ἐν CIL III Suppl. II ἀρ. 14206¹⁴.

Στ. 4. — **Iucunda**, ἄλλη ἐκ Φιλίππων ἐν BCH 47 (1923) σ. 73 ἀρ. 29. — **Tertull[ia]**, εἶναι δυνατόν νὰ συμπληρωθῇ καὶ Tertull[ina]. Tertullus ἐκ Φιλίππων ἐν BCH 57 (1933) σ. 370 κέ. ἀρ. 28 καὶ αὐτ. 58 (1934) σ. 478 ἀρ. 21. Tertullius ἐκ Φιλίππων ἐν CIL III ἀρ. 633, III, 10 [= ΔΗΜΙΤΣΑ ἀρ. 936]. Δύο cognomina καὶ ἄνωτ. ἐν ἐπιγρ. ὑπ' ἀρ. 3 στ. 6, ἀρ. 4 στ. 1-2 καὶ πιθανῶς ἐν ἐπιγρ. ὑπ' ἀρ. 5 στ. 5, ἔνθα συνδέονται ὡσαύτως διὰ τοῦ qui et, ὡς συνδέονται συνήθως διὰ τοῦ « ὁ καὶ » ἐν ἑλληνικαῖς ἐπιγραφαῖς τῆς Μακεδονίας δεύτερα ὀνόματα, ΣΤΡ. ΠΕΛΕΚΙΔΗ Ἀπὸ τὴν πολιτεία καὶ τὴν κοινωνία τῆς ἀρχ. Θεσσαλονίκης σ. 60.

11.

Μαρμαρίνη στήλη ἐπιτύμβιος (cippus) ἀποκεκρουμένη ἄνω. Δὲν περισυνελέγη καὶ ἴσως κατεστράφη. Δὲν ἐσημειώθησαν διαστάσεις. Ἐσφῆξε τοὺς ἑξ τελευταίους στίχους ἐπιγραφῆς καὶ ἔχνη τοῦ προηγουμένου στίχου μὴ ἀναγνωσθέντα τότε. Τὰ ἐν στ. 4 γράμματα Η καὶ R τῆς λέξεως Chressimus ἀπετέλουν τὸ ἐν (**εἰκ. 11**) ὑπ' ἀρ. 17 σύμπλεγμα. Κατὰ τὸ ἀπόγραφον τῆς πρώτης καταγραφῆς τῶν εὗρημάτων ἡ ἐπιγραφὴ εἶχεν οὕτω:

	[L(ucius) Laelius ? — — — — —]
TESTAMENTO FIERI	testamento fieri
IVSSIT (vacat)	iussit.
LAELIA L · L · SECVNDA	Laelia L(ucii) l(iberta) Secunda
L · LAELIVS L · L · CHRESSIMVS	L(ucius) Laelius L(ucii) l(ibertus) Chressimus
5 LAELIA L · L · MARONIS	Laelia L(ucii) l(iberta) Maronis
LAELIA L · L · MVSICE	Laelia L(ucii) l(iberta) Musice.

Στ. 1-2. — **Testamento fieri iussit**, συνήθης εἰς ἐπιτυμβίους καὶ τιμητικὰς ἐπιγραφὰς τύπος βραχυγραφούμενος T. F. I. Ἀπαντᾷ εἰς τιμητικὴν ἐπιγραφὴν ἐκ Φιλίππων ἐν BCH 57(1933) σ. 331 κέ. ἀρ. 7 III. Ἀπλῶς ex testamento εἰς δύο ἐπιτυμβίους ἐπιγραφὰς ἐκ Θεσσαλονίκης, CIL III ἀρ. 7328^a καὶ 14203⁴¹. Ex testamento fieri iussit sibi εἰς δύο ἐπιγραφὰς Θεσσαλονικέων ἐν Ρώμῃ, CIL VI ἀρ. 2646 [= ΔΗΜΙΤΣΑ ἀρ. 600] καὶ αὐτ. ἀρ. 2679 [= ΔΗΜΙΤΣΑ ἀρ. 601]. Ἐκ Φιλίππων παρὰ ΔΗΜΙΤΣΑ ἀρ. 959, BCH 57 (1933) σ. 354 ἀρ. 19 καὶ 20, αὐτ. 61 (1937) σ. 413 ἀρ. 6 κ.ά.

Εἰς τοὺς ἐλλείποντας προηγουμένους στίχους τῆς ἐπιγραφῆς θὰ ἀνεγράφοιτο βεβαίως τὰ ὀνόματα τοῦ νεκροῦ, ἐκ τῶν ὁποίων δυνάμεθα νὰ συμπληρώσωμεν ἀσφα-

λῶς τὸ praenomen καὶ τὸ n. gentile, διότι ὁ νεκρὸς θὰ ἦτο μέλος τῆς οἰκογενείας τῶν κατωτέρω ἀναγεγραμμένων (σύζυγος ἴσως τῆς πρώτης καὶ πατὴρ τῶν ἐπομένων) ἢ ὁ πρότερος πατέρων αὐτῶν, τοῦ ὁποῦν ὅλοι εἶναι ἀπελεύθεροι, πρβ. ἀν. ἐν ἐπιγρ. ὑπ' ἀρ. 6 στ. 1. Καὶ εἰς τὰς δύο περιπτώσεις ὁ νεκρὸς θὰ ἐλέγετο L(uicius) Laelius, ὡς καὶ ἄλλος ἐν ἐπιγραφῇ τῶν Φιλίππων (ιδὲ κατωτ. στ. 3-6).

Στ. 3-6. — **Laelius** -a, n. gentile. L. Laelius Felix ἀπαντᾷ ἐν τῇ μεγάλῃ ἐκ Φιλίππων ἐπιγραφῇ, ἐνθα ἀναγράφονται cultores Silvani, CIL III Suppl. I ἀρ. 633 II 2, 6 [=ΔΗΜΙΤΣΑ ἀρ. 735]. — **Secunda**, σύνηθες cognomen καὶ ἐκ Φιλίππων, CIL III Suppl. II 14206¹⁴ καὶ ἀρ. 14206²⁷, BCH 58 (1934) σ. 474 κέ. ἀρ. 10 καὶ 33. Πρβ. Prima ἀνωτ. ἐν ἐπιγρ. ὑπ' ἀρ. 7 στ. 3. — **Chressimus**, cognomen ἐκ τῆς ἐλληνικῆς εἰλημμένον. C. Furius Chresimus ἐν PLIN. H. N. XVIII, 6, 41. Cresimus ἐν CIL V ἀρ. 4422. Ἐκ Φιλίππων Chresimus ἐν CIL III Suppl. I ἀρ. 633, II, 11 [=ΔΗΜΙΤΣΑ ἀρ. 735]. Τὸ ἐλληνικὸν Χρήσιμος γνωστὸν ἐξ ἐπιγραφῶν, PAPE - BENSELER ἐν λ. — **Maronis**, cognomen ἄσχετον μὲ τὰ λατινικὰ Maro, Maronius παρὰ DESSAU ILS Indices καὶ τὰ γνωστὰ ἐξ Ἀμφιπόλεως Marronius-a, CIL III Suppl. I ἀρ. 654 [=ΔΗΜΙΤΣΑ ἀρ. 877] καὶ ἐκ Φιλίππων Marronius-a ἐν BCH 47 (1923) σ. 89 καὶ αὐτ. 57 (1933) σ. 362. Τὸ ἡμέτερον Maronis φαίνεται ἀνάλογον πρὸς τὰ ἐλληνικὰ ἀνδρικὰ παρωνύμια Πιέρις, Στρυμόνις κ.λ.π. ΠΕΛΕΚΙΔΗ ἔ.ἀ. σ. 60 καὶ 66, BCH 37 (1913) σ. 94 καὶ εἶναι τὸ θηλυκὸν τοῦ ἐθνικοῦ Μαρωνείτης ἐκ τῆς θρακικῆς πόλεως Μαρωνείας, βλ. ΣΤΕΦ. BYZ. ἐν λ. Μαρώνεια: «τὸ ἐθνικὸν Μαρωνείτης καὶ θηλυκῶς διὰ τοῦ ι, καὶ Μαρωνίς ἀπὸ τῆς Μάρωνος γενικῆς». Διὰ τὴν λατινικὴν κατάληξιν καὶ κλίσιν τοῦ ὀνόματος βλ. ὅμοια παραδείγματα παρὰ DESSAU IIIII σ. 851. — **Musice**, cognomen ἐκ τῆς ἐλληνικῆς εἰλημμένον. L. Licinius Soter qui et Musicus ἐν ἐπιγραφῇ ἐκ Φιλίππων, BCH 55 (1931) σ. 201. Ἀνάλογα τὰ ἐλληνικὰ ἀνδρικὰ Φιλόσοφος, Παλαιστής κ.λ.π., ΠΕΛΕΚΙΔΗ ἔ.ἀ. σ. 60 κ.ἀ. Διὰ τὴν λατινικὴν κατάληξιν καὶ κλίσιν παραδείγματα βλ. DESSAU IIIII σ. 853 (Calliste, Hermione κ.λ.π.).

12.

Πλευρὰ μαρμαρίνης σαρκοφάγου. Δὲν περισυνελέγη καὶ ἴσως κατεστράφη. Ἐσημειώθησαν σφζόμεναι διαστάσεις τῆς πλακός: μῆκος 2,23 μ., ὕψ. 0,76 μ., πᾶχ. 0,14 μ.

Ἡ ἐπιγραφὴ ἔχουσα μεγάλα ἐπιμελῶς κεχαραγμένα γράμματα, ἀποκεκρουμένη ὀλίγον μόνον δεξιὰ, ἦτο κατὰ τὸ ἀπόγραφον ἢ ἐξῆς:

LEPIDIA VICTORIA A
LX H·S·E
NORBANVS PRISCVS
MATRI

Lepidia Victoria a[n(norum)]
(sexaginta) h(ic) s(ita) e(st).
Norbanus Priscus
matri.

Τὰ δύο οἰκογενειακὰ ὀνόματα τῆς ἐπιγραφῆς αὐτῆς **Lepidia** καὶ **Norbanus**, γνωστὰ ἄλλοθεν, δὲν εὑρον ἐν ἐπιγραφαῖς τῆς Θεσσαλονίκης ἢ τῶν Φιλίππων. Τὰ cognomina ἐκ τῶν συνήθων. **Priscus** καὶ ἀνωτ. ἐν ἐπιγρ. ὑπ' ἀρ. 10 στ. 1.

cognomen σύνηθες ἀπαντῶν καὶ ἐν ἐπιγραφαῖς ἐκ Φιλίππων π.χ. CIL III Suppl. I ἀρ. 633 II στ. 4, 9, 20 κ.ά., BCH 57 (1933) σ. 321 ἀρ. 4 κ.ά.—**DEC**[, ἀνεγνώσθη μὲ πιθανότητα ἐν τέλει τοῦ στ. 1, ὥστε ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὸ ἐν ἀρχῇ τοῦ στ. 2 σαφῶς σφζόμενον **IIG**, δυνάμενον νὰ ἀνήκη εἰς συνήθη συντομογραφίαν τῆς λέξεως *vig(ilum)*, συνεπληρώσαμεν ὡς ἀνωτέρω λαβόντες ὑπ' ὄψιν ἐπιγραφὴν στήλης ἐκ Φιλίππων, ἣν *veterani* τῆς IV *cohor. vigil(um)* ἵδρυσαν πρὸς τιμὴν ἀξιωματικοῦ των, BCH 56 (1932) σ. 214 κέ. C(enturio) *cohor(tis) IV vigil(um)* ἐν ἐπιγραφῇ ἐκ Φιλίππων, BCH 56 (1932) σ. 214. Γενικῶς ἰδὲ J. MARQUARDT - J. BRISSAUD *De l'organisation militaire chez les Romains* σ. 210 κέ. DAREMBERG-SAGLIO ἐν λ. *Vigiles* (R. Cagnat).

Στ. 2.—**Cassia**, nomen gentile συχνάκις ἀπαντῶν καὶ ἐν ἐπιγραφαῖς ἐκ τῆς περιοχῆς τῶν Φιλίππων, BCH 56 (1932) σ. 225 ὑποσημ. 2, ANNUARIO ἔ.δ. σ. 219. *Cassia Restituta* ἐν ἐπιγραφῇ ἐκ Καβάλας, BCH 55 (1931) σ. 201-202.

Στ. 3.—**Resti?]tutae** συνεπλήρωσα οὐχὶ μετὰ βεβαιότητος, διότι τὸ ἀκολουθοῦν *eius* ἀπαιτεῖ λέξιν συγγενείας σημαντικὴν. Ἀφ' ἑτέρου δὲν δύναμαι νὰ συμπληρώσω ἄλλως τὸν στίχον, ἐκτὸς ἐὰν δεχθῶ λάθος τοῦ ἀντιγραφέως ἢ τοῦ χαρακτοῦ γράψαντος *TVTAE* ἀντὶ *TVT - EL - AE*. Τὴν ἐπιγραφὴν δὲν εἶδον πρὸ τῆς ἐξαφανίσεώς της καὶ δὲν εἶναι ἀδύνατον τὸ ληφθὲν προχείρως ἀπόγραφον νὰ εἶναι ἀνακριβὲς εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο. *Re]stitutu[s]* καὶ αὐθις *R]estitut[us]* ἢ -a ὡς *cognomen* ἐν ἐπιγραφῇ ἐκ Φιλίππων ἐν BCH ἔ.δ. σ. 228 κ.ά.

15.

Ἐπὶ μαρμαρίνης πλακῶς ἀπολεσθείσης ὡσαύτως, διαστάσεων 1,70 μ. × 0,75 μ. × 0,12 μ. ἀνεγνώσθη μέρος ἐπιγραφῆς, οὗ ἐλήφθη ἀπόγραφον ἔχον οὕτω :

· ASCLAE · TVLL
· VIRO · ET · SIBI
— —] Asclae Tull[io — —
— —] viro et sibi [v(iviae) f(aciendum) c(uravit)

Στ. 1.—**Asclae**, ὄνομα ἐκ τῆς ἑλληνικῆς εἰλημμένον, οὗ ἢ ὀνομαστικὴ *Asclas* ἀπαντᾷ ἐν ἐπιγρ. DESSAU ILS ἀρ. 1911, ἣ δὲ γενικὴ *Asclae* αὐτ. ἀρ. 3610. Ἐνταῦθα, ὡς φαίνεται ἐκ τῶν ἐν στ. 2 δοτικῶν, τὸ ὄνομα κεῖται κατὰ δοτικὴν πτῶσιν, ἣτις εἶναι ὁμοία τῇ γενικῇ, ἐπέχει δὲ θέσιν *praenominiis*. Εἰς τὴν ἑλληνικὴν ἀπαντᾷ ὁ πληρέστερος τύπος τοῦ ὀνόματος Ἀσκληπᾶς, CIGr ἀρ. 200 κ.ά., ἀλλὰ καὶ Ἀσκλέας-Ἀσκληᾶς, ERN. SITTIG *De graecorum nominibus theophris*, σ. 74 (πρβ. σ. 124), πλείονα παρὰ AHRENS *Kleine Schriften* σ. 415.—**Tull**[, κατὰ τὴν μᾶλλον πιθανὴν συμπλήρωσιν *Tullius* εἶναι τὸ n. gentile τοῦ νεκροῦ, περὶ οὗ ἀνωτ. ἐν ἐπιγρ. ὑπ' ἀριθ. 8 στ. 1.

Στ. 2.—**viro et sibi**, ἐντεῦθεν ἐξάγεται, ὅτι τὸ μνημεῖον ἐποίησεν ἢ σύζυγος τοῦ νεκροῦ, ζῶσα βεβαίως, ὅθεν συνεπληρώσαμεν διὰ μιᾶς τῶν συνήθων τυπικῶν ἐκφράσεων, ἣτις ἔπρεπε ν' ἀκολουθῇ πλήρης ἢ βραχυγραφημένη. Ἐλλείπουσιν εἰσέτι ἂν μή τι ἄλλο, τὰ nomina τῆς γυναικός.

16.

Πλευρά μαρμαρίνης σαρκοφάγου αποκεκρουμένη κατὰ τὰς τρεῖς πλευρὰς πλὴν τῆς ἄνω. Μετεφέρθη καὶ ἀπόκειται νῦν ἐν τῷ περιβόλῳ τοῦ Ἁγίου Δημητρίου τῆς Θεσσαλονίκης. Σφζόμεναι διαστάσεις: μῆκ. 2,10 μ., πλ. 0,81 μ., πάχ. 0,17 μ. (εἰκ. 8).

Σφζει τὸ μεγαλύτερον μέρος τριῶν στίχων ἐπιγραφῆς καὶ ἵχνη τοῦ 4ου στίχου. Γράμματα μεγάλα καὶ ἐπιμελῶς κεχαραγμένα. Γραμμάτων ὕψος: 1ου στ. 0,23 μ., 2ου στ. 0,18 μ., 3ου στ. 0,14 μ. Συμπλέγματα γραμμάτων: ἐν στ. 3 τὸ τῆς εἰκ. 11 ὑπ' ἀρ. 15 = et [ὡς καὶ ἐν BCH 61 (1937) σ. 416 ἀρ. 10], ἐν στ. 4 τὸ τῆς εἰκ. 11 ὑπ' ἀρ. 16, ἔνθα δηλοῦται τὸ σφζόμενον ἄνω μέρος.

Εἰκ. 8. Ἐπιγραφὴ ὑπ' ἀρ. 16.

M(arcus) Aur(elius) Bitys v[e]
[te] r(anus) ex c(o)hor(te) deci[ma]
[pr]aetoria(e) sibi et Ael[iae]
[Ph?] ilice coiugi suae v(ivus) f(aciendum) [c(uravit)].

Στ. 1. — Ἐν ἀρχῇ τὸ σφζόμενον ἵχνος γράμματος δύναται ν' ἀνήκῃ εἰς **A** = A(ulus) ἢ — τὸ πιθανώτερον ἐνταῦθα — εἰς **M** = M(arcus). — **Aur(elius)**, βλ. ἀν. ἐπιγρ. ὑπ' ἀρ. 1 στ. 1. — **Bitys**, ὄνομα θρακικὸν ἐκ τῆς ἐλληνικῆς εἰλημμένον εἰς τὴν λατινικὴν, βλ. ΚΑΛΛΙΠΟΛΙΤΟΥ - ΛΑΖΑΡΙΔΟΥ ἔ.δ. σ. 20-21 καὶ εἰκ. 12. Ἀναλόγως πρὸς τὰς ἐλληνικὰς παραλλαγὰς τοῦ ἐμφανίζεται καὶ εἰς τὴν λατινικὴν ὡς Bithus-i, ΔΗΜΙΤΣΑ σ. 799, BCH 47 (1923) σ. 61, 65 καὶ 67, Bito, DESSAU ILS ἀρ. 2555, Bitus, αὐτ. ἀρ. 2094. Εἰς τὰς δύο τελευταίας μάλιστα ἐπιγραφὰς καὶ αὐτ. ἀρ. 1800 παρουσιάζονται πραιτωριανοὶ ἐν Ρώμῃ ἔχοντες τὰ αὐτὰ nomina καταγόμενοι ἐκ Φιλιππουπόλεως. Ἀπόδοσιν τοῦ ἐλληνικοῦ θ δι' ἀπλοῦ t (ἄνευ τοῦ h) εἰς τὴν λατινικὴν ἔχομεν εἰς πολλὰ παραδείγματα, ὡς

Agato, theatrum κ.λ.π. παρὰ DESSAU IIIII σ. 818-9.—**v[e] | te[r](anus) ex c(o)hor(te) deci[ma] | pr]aetoria(e)**. Ἡ συμπλήρωσις κρίνεται ἀσφαλῆς, τὸ δὲ e ἐν τέλει τῆς λέξεως praetoria ὀβελιστέον, δυνάμενον ν' ἀποδοθῇ εἰς σύγχυσιν τῆς ἐμπροθέτου μετὰ τῆς πτωτικῆς συντάξεως: vet(eranus) c(o)hor(tis) decimae praetoriae. Πρβ. vetranus **ex legionis secunda Pa[r]thica**, BCH 61 (1937) σ. 418. Οἱ Φίλιπποι ἐδέχθησαν βετεράνους πραιτωριανούς ὡς ἀποίκους, COLLART Philippes σ. 232 κέ. Γενικῶς παρὰ MARQUARDT-BRISSAUD De l'organisation militaire chez les Romains σ. 199 κέ. DAREMBERG-SAGLIO ἐν λ. praetoriae cohortes (R. Cagnat). Δὲν ἠδυνήθηεν νὰ συμβουλευθῶ ἐγκαίρως τὰς μελέτας τῶν M. DURRY Les cohortes prétoriennes, Paris 1938 καὶ A. PASSERINI Le coorti pretorie, Roma 1939, ἔνθα καὶ πλήρης βιβλιογραφία.

Στ. 3.—**Ael[iae]**, ὡς nomen gentile ἀπαντᾷ καὶ κατωτ. ἐν ἐπιγρ. ὑπ' ἀρ. 16 στ. 3 καὶ πιθανῶς ἄνωτ. ἐν ἐπιγρ. ὑπ' ἀρ. 1 στ. 2. Τὸ αὐτὸ n. gentile φέρουν Θεσσαλονικεῖς ἐν CIL III ἀρ. 3528 [= ΔΗΜΙΤΣΑ ἀρ. 606], αὐτ. III Suppl. I ἀρ. 10500, ἐκ Φιλίππων δὲ ἀπαντᾷ ἐν CIL III Suppl. II ἀρ. 14206¹⁴ [= ΔΗΜΙΤΣΑ ἀρ. 986]. Ὡς praenomen ἰδὲ ἄνωτ. ἐν ἐπιγρ. ὑπ' ἀρ. 8 στ. 1.

Στ. 4.—**[Ph?]ilice**, εἶναι ἡ πιθανωτέρα συμπλήρωσις τοῦ cognominis καίτοι δὲν εὖρον ἀλλαχοῦ εἰ μὴ τὸ ἀρσενικὸν Φιλικὸς ἑλληνιστί, PAPE-BENSELER ἐν λ.—**coiugi**, n. omissum παρὰ DESSAU ILS IIIII σ. 827 καὶ Γ. Π. ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ Ἐπιγραφαὶ τῆς Μακεδονίας ἀρ. 52 σ. 32.

17.

Τμήμα πλευρᾶς μαρμαρίνης σαρκοφάγου εἰς δύο τεμάχια συνανήκοντα. Μετεφέρθη καὶ ἀπόκειται νῦν ἐν τῇ περιβόλῃ τοῦ Ἀγίου Γεωργίου τῆς Θεσσαλονίκης. Σφζόμενον μῆκος τῶν δύο τεμαχίων 1,03 μ., σφζ. ὕψ. 0,36 μ., πάχ. 0,14 μ. (εἰκ. 9).

Ἡ ἐπιγραφὴ ἀποκεκρουμένη κατὰ τὰς τρεῖς πλευρὰς πλὴν τῆς ἄνω, ὅπου ἀπεξέσθησαν μόνον τὰ κοσμοῦντα τὴν σαρκοφάγον κυμάτια, σφζει μέρος τριῶν στίχων καὶ ἴχνη γραμμάτων τοῦ 4ου στίχου. Γραμμάτων ὕψος 0,04 μ.

Χαρακτηριστικὰ τὰ σχήματα τῶν γραμμάτων: S, G, A, T, F.—C ἀντὶ G ἐν λ. sarcophago.

Ἡ ἐπιγραφὴ αὕτη ἔχει δημοσιευθῇ ἐν CIL III Suppl. II ἀρ. 14203⁴⁰ κατ' ἀπόγραφον τοῦ μακαρίτου Πέτρου Παπαγεωργίου, τὸ ὅποιον συνεπλήρωσεν ὁ ἐκδότης τοῦ Corpus Th. Mommsen ὡς κατωτέρω:

Εἰκ. 9. Ἐπιγραφὴ ὑπ' ἀρ. 17.

? libr] ARIVS LEG II HER · LIDE · SVCCVRA · MVCIAN [i
] QVINQVE VINEIA SECVNDINA MATER [nfeliciss·
Si quis h] VNC SARCOFAGO APERIRE VOLVERIT IN [feret

Καὶ προσθέτει:

«Legio videtur esse II Herculia; In LIDE quid lateat nescio, quamquam possis cogitare de fidelis vocabulo. Sequitur succura, id est sub cura (cf. n. 7631).».

Ἡμεῖς ἀντὶ τοῦ LIDE ἀνεγνώσαμεν ἐπὶ τοῦ λίθου LLDE, ὅπερ ἀποκλείει τὴν εἰκασίαν τοῦ σοφοῦ ἐκδότου τοῦ Corpus, ἀλλὰ παραμένει δυσερμήνευτον. Τὰ σωζόμενα ἔχνη γραμμάτων τοῦ τελευταίου στίχου καθιστῶσι δυνατὴν τὴν συμπλήρωσιν:

in [feret
fisco?] (denarios) viginti [— — — —

— **Mucianus**, cognomen γνωστὸν ἐκ τοῦ n. Mucius. Ἀπαντᾷ ἐν ἐπιγραφῇ τοῦ Μουσείου Κωνσταντινουπόλεως, ἣτις φέρεται ὡς προερχομένη ἐκ Θεσσαλονίκης (CIL III Suppl. I ἀρ. 7326). Ἐν ἐπιγραφαῖς ἐκ Φιλίππων ἀπαντῶσιν ἀμφοτέρω τὰ nomina, BCH 57 (1933) σ. 354 ἀρ. 19 καὶ 20 (stemma ἐν σ. 356), αὐτ. 58 (1934) σ. 463 κέ. ἀρ. 3, αὐτ. 61 (1937) σ. 416 ἀρ. 10.

— **Vinea**, ὡς nomen gentile δὲν εὔρον ἀλλαχοῦ. — Τὸ cognomen **Secundina** σύνηθες.

— **Si quis** κ.λ.π. Πρβ. ἀνωτ. ἐν ἐπιγρ. ὑπ' ἀρ. 1 στ. 3-7.

18.

Ἐπὶ μαρμαρίνης πλακὸς ἀπολεσθείσης μήκους 1,90 μ., ὕψ. 0,69 μ., πάχ. 0,12 μ. ἐσφύζοντο λείψανα λατινικῆς ἐπιτύμβιου ἐπιγραφῆς ἀποξεσθείσης διὰ δευτέραν χρῆσιν τοῦ λίθου, δι' ἣν ἐχαράχθη ἑλληνικὴ ἐπιτύμβιος ἐπιγραφὴ δημοσιευθεῖσα ὑπὸ τοῦ συναδέλφου κ. ΒΑΣ. ΚΑΛΛΙΠΟΛΙΤΟΥ Ἀρχαῖαι ἐπιγραφαὶ Θεσσαλονίκης σ. 116 κέ. ἀρ. 10 μετὰ παρατηρήσεων καὶ περὶ τῆς λατινικῆς ἐπιγραφῆς καὶ μετὰ σχεδίου ἐν εἰκ. 10. Ἐκ τῆς λατινικῆς ἐπιγραφῆς ἐσφύζοντο κατὰ πληρεστέραν ἀνάγνωσιν τὰ ἑξῆς:

— — V]alerio [— —] A [— — —] RO [— —] Anton[i?
n?] o et [— — —] INAT [— —]. M(arcus) Valerius Val[ens?
Ulpia?]nus parentibus d(e) s(uis) f(ecit).

Ἀκολουθοῦν 3 στίχοι τῆς μετγν. ἑλληνικῆς ἐπιγραφῆς καὶ εἶτα:

In] f(ronte) p(edes) (decem). In ag(ro) p(edes) (decem).

Ἐπεται ὁ τελευταῖος στίχος τῆς ἑλληνικῆς ἐπιγραφῆς.

Εἶναι φανερόν, ὅτι ἡ λατινικὴ ἐπιγραφὴ ἀρχικῶς ἔφερε μόνον τὰ ὀνόματα ζεύγους νεκρῶν, ὧν κατεσκεύασε τὸν τάφον ὁ υἱὸς των ἐξ ἰδίων. Ἐκ τῶν ὀνομάτων τῶν γονέων διεσώθη ἀσφαλῶς μόνον τοῦ πατρὸς τὸ n. gentile **V]alerius**, περὶ οὗ ἰδὲ ἀν. ἐν ἐπιγρ. ὑπ' ἀρ. 4, στ. 1, ἐνθα C. Valerius Valens Ulpianus, ὅθεν συνεπληρώσαμεν μετὰ τίνος πιθανότητος τὸ ὄνομα τοῦ υἱοῦ M. Valerius Val[ens? Ulpia?]nus. — **In] f(ronte) p(edes) X — In ag(ro) p(edes) X**, συνήθης τύπος, δι' οὗ δηλοῦνται αἱ διαστάσεις τοῦ γηπέδου τοῦ τάφου.

19.

Πλάξ μαρμαρίνη, ἣτις ἀπετέλει προφανῶς τὴν κάτω πλευρὰν (βάσιν) μαρμαρίνης σαρκοφάγου. Δὲν περισυνελέγη καὶ ἴσως κατεστράφη. Ἐπὶ τῆς μιᾶς τῶν στενῶν μακρῶν πλευρῶν, ἡ ὁποία θὰ ἀνῆκεν εἰς τὴν προσθίαν ἐνεπίγραφον πλευρὰν τῆς σαρκοφάγου, ἐσφύζετο ὁ τελευταῖος στίχος τῆς ἐπιγραφῆς καὶ τοῦ προηγουμένου στίχου ἐλάχιστα λείψανα μὴ ἀναγνωσθέντα. Σημειωθεῖσαι διαστάσεις: μῆκος 2,20 μ., ὕψ. 0,18 μ., πλ. 0,70 μ. Ἀνεγνώσθη:

— — — — —
dulciss(imis) et pientissimis
.. . . .

20.

Ἐπὶ ὁμοίας πλακὸς διαστάσεων: μῆκος 2,30 μ., ὕψ. 0,16 μ., πλ. 0,75 μ. ἀνεγνώσθη ὡσαύτως ἐπὶ στενῆς πλευρᾶς: — — —] Optat[us ἡ -a, cognomen πιθανῶς καὶ ἄλλοθεν γνωστὸν καὶ ἐκ Φιλίππων ΔΗΜΙΤΣΑ ἀρ. 998, BCH 57 (1933) σ. 316 ἀρ. 2.

Ὅμοιως ἐπὶ στενῆς πλευρᾶς πλακός, ἡ ὁποία θὰ ἀπετέλει ἐπίσης βάσιν σαρκοφάγου, ἀνεγνώσθησαν τὰ ἔχνη γραμμάτων τελευταίου στίχου ἐπιγραφῆς ἐν CIL III 14203⁴⁴, ὅπου ἀναγνωστέον ἐν τέλει]dabit fisc[o] (denarios) [?] καὶ ἐν BCH 47 (1923) σ. 75 ἀρ. 33. Πρβ. καὶ τὸ θραῦσμα κατωτ. ἀρ. 24 (εἰκ. 10).

21.

Ἐπὶ πλακὸς φερούσης ἑλληνικὴν ἐπιγραφὴν ἐσφύζοντο ἐκ προηγουμένης χρήσεως τοῦ λίθου λείψανα λατινικῆς ἐπιγραφῆς, τὰ ἐξῆς:

— —] an(norum) XXI m(ensium) [— —
— —] XXVI [— —

Ἰδὲ ἐν ΚΑΛΛΙΠΟΛΙΤΟΥ-ΛΑΖΑΡΙΔΟΥ ἔ.ἀ. σ. 19, ἀρ. 11 καὶ εἰκ. 11.

22.

Κατὰ τὸ εὐρετήριο τῆς πρώτης γενικῆς καταγραφῆς τῶν εὐρημάτων ἐν ἀρ. 956: Πλάξ μετ' ἀναγλύφων παραστάσεων καὶ λατινικῶν γραμμάτων. Διαστάσεις: 0,95 μ. × 0,74 μ. × 0,15 μ.

SIBI V ἥτοι:

et] sibi v(ivo ἡ -ae) [f(aciendum) c(uravit).

L VOL I R M O D E C

Εἰκ. 11. Συμπλέγματα γραμμάτων, σύμβολα τῶν λέξεων denarius (ἀρ. 21) καὶ sestertii (ἀρ. 22) καὶ στίχος ἐλλιπὴς τῆς ἐπιγραφῆς ὑπ' ἀρ. 14.

Εἰκ. 12. Σύμβολον τῶν ἀριθμῶν 32 καὶ 65 καὶ τῆς λέξεως beneficiarius.

23.

Πλακὸς ἀπολεσθείσης ὡσαύτως ἐσημειώθησαν διαστάσεις: 1,86 μ. × 0,57 μ. × 0,14 μ. καὶ ἀντεγράφη μέρος τῆς ἐπιγραφῆς τῆς:

ASSIA·T·F·PROCVLA ἦτοι:

— — C]assia T(iti) f(ilia) Procula [— —

C]assia T. f., ἰδὲ ἀν. ἐν ἐπιγρ. ὑπ' ἀρ. 14 στ. 2. — **Proculus-a**, ἐκ Φιλίππων ἐν BCH 56 (1932) σ. 226, αὐτ. 57 (1933) σ. 372, αὐτ. 61 (1937) σ. 413 ἀρ. 6.

24.

Τέλος ἐπὶ μαρμαρίνου τεμαχίου διαστάσεων: 1,37 μ. × 0,74 μ. × 0,15 μ., τὸ ὁποῖον μετεφέρθη καὶ ἀπόκειται νῦν ἐν τῷ περιβόλῳ τοῦ Ἀγίου Δημητρίου, ἐπὶ τῆς στενῆς του πλευρᾶς, ὡς ἀνωτ. ἐν ἀρ. 19 καὶ 20, διεσώθησαν γράμματά τινα, ἐξ ὧν τὸ P καὶ H ἐν συμπλέγματι ὡς τὸ τῆς εἰκ. 11 ὑπ' ἀρ. 18, τὸ δὲ σύμβολον τῆς λέξεως denarius ὡς τὸ αὐτόθι ὑπ' ἀρ. 21 (εἰκ. 10).

Ἔχομεν καὶ ἐδῶ τὸ τέλος ἐπιγραφῆς, ἣτις ἐκάλυπτε τὴν ὑπερκειμένην ὁρατὴν πλευρὰν καὶ ἔληγε διὰ τοῦ γνωστοῦ τυπικοῦ στοιχείου τῶν ἐπιτυμβίων ἐπιγραφῶν, ὡς ἀνωτ. ἐν ἐπιγρ. ὑπ' ἀρ. 1 στ. 3 κέ., ἦτοι:

Εἰκ. 10. Θραῦσμα ἐπιγραφῆς ὑπ' ἀρ. 24.

Si quis — — — , inferet fisco — — — et praeterea]

R(ei) Pub(licae) Ph(ilippensium) (denarium) (unum).

Πρβ. ἀνωτ. γενικὴν παρατήρησιν εἰς ἐπιγραφὰς 1-5.

Τὸ τελευταῖον τοῦτο τεμάχιον, ὡς καὶ ἡ ἐπιγρ. ὑπ' ἀρ. 10 ἐπανευρέθησαν τῷ 1947 κατὰ τὰς τελευταίας ἡμέρας τῆς παραμονῆς μου ἐν Θεσσαλονίκῃ. Τοῦτο τρέφει τὴν ἐλπίδα, ὅτι καὶ μετὰ τὰς ἀναζητήσεις μου εἶναι δυνατόν νὰ ἐπανευρεθοῦν τινες τῶν ἀπολεσθεισῶν ἐπιγραφῶν.

Ἐν συνεχείᾳ συνάπτω πίνακας ὀνομάτων, ἀξιομάτων καὶ τυπικῶν ἐκφράσεων.

ΦΩΤΙΟΣ Μ. ΠΕΤΣΑΣ

INDEX NOMINUM

1)	Ael[ia Ph?]ilice	ἐν ἐπιγρ. ὑπ' ἄρ.	16, στ. 3-4
2)	Aelia ἰδὲ κατ. n. Tullia		
3)	Anin[ia] Iucunda quae et Tertull[a]	»	10, στ. 3-5
4)	Annia Prima	»	7, στ. 3
5)	Annius Cerdola	»	7, στ. 1
6)	[M?] Aur(elius) Athenodorus	»	1, στ. 1
7)	M. Aur(elius) Bitys	»	16, στ. 1
8)	M. Caetronius M. f. Vol. Silianus	»	5, στ. 1-2
9)	M. Capinius Glyco	»	10, στ. 3
10)	M. Capinius Priscus	»	10, στ. 1
11)	C]assia T. f. Procula	»	23, στ. 1
12)	Cassia T. f. [Resti?] tuta	»	14, στ. 2-3
13)	Decimia Persi[ce?]	»	13, στ. 1
14)	Dioscurides Dioscuridu	»	8, στ. 2-3
15)	Firmia L. f. Prima	»	9, στ. 1
16)	Graecinia Veneria	»	3, στ. 5
17)	C. Graecinius C. f. Vol. Firminus	»	3, στ. 1
18)	C. Graecinius Romulus Venustus	»	3, στ. 6
19)	Laelia L. l. Maronis	»	11, στ. 5
20)	Laelia L. l. Musice	»	11, στ. 6
21)	Laelia L. l. Secunda	»	11, στ. 3
22)	L. Laelia L. l. Chressimus	»	11, στ. 4
23)	Lepidia Victoria	»	12, στ. 1
24)	Licina Hediste	»	6, στ. 9
25)	Licina Semne	»	6, στ. 4
26)	L. Licinius L. l. Euhemer(us)	»	6, στ. 1-2
27)	L. Licinius Saturninus	»	6, στ. 5-6
28)	Norbanus Priscus	»	12, στ. 3
29)	Publicius Stacchys	»	5, στ. 5
30)	Publicius Valens qu[i et?	»	5, στ. 5
31)	Aelia Tullia Quinta	»	8, στ. 1
32)	Asclas Tull[ius?	»	15, στ. 1
33)	P. Turpilius P. f. Volt. Valens	»	2, στ. 2
34)	Pup. Turpilius Valens	»	2, στ. 4
35)	? V]alerius [?	»	18, στ. 1
36)	C. Valerius Valens Ulpianus	»	4, στ. 1-2
37)	M. Valerius Val[ens? ?]nus	»	18, στ. 2-3
38)	Veturia Philumene	»	6, στ. 7-8
39)	Vineia Secundina	»	12, στ. 2
40)	? Firmus	»	14, στ. 1
41)	? Optat[us ῥ - a?]	»	20

INDEX HONORUM

1)	Aed(ilis)	ἐν ἐπιγρ. ἀρ.	2
2)	B(eneficiarius)	» »	4
3)	Dec(urio)	» »	3
4)	Dec(urio) [IV? c(o)hor(tis) v]ig(ilum)	» »	14
5)	(Duum)vir i(ure) d(icundo) Phil(ippis)	» »	2, 4 καὶ 5
6)	Flam(en) divi V[espasiani]	» »	4
7)	Libr[?]arius leg(ionis) II Her(culiae)	» »	17
8)	Muner(arius) P[hil(ippis)]	» »	5
9)	Orn(amentis) dec(urionatus) hon(oratus)	» »	5
10)	Praefectus Fabrum	» »	2 καὶ 3
11)	» » a co(n)s(ule) delatus	» »	4
12)	Praef(ectus) frumenti mancipalis provinc(iae) Africae	» »	3
13)	Q(uaestor) ἢ Quaest(or) Col(oniae) Philipp(ensium)	» »	3, 4 καὶ 5
14)	(Sex)vir aug(ustalis)	» »	6
15)	V[ete]r(anus) ex c(o)hor(te) X [pr]aetoria(e)	» »	16
16)	Vet(eranus) coh(ortis) XI urb(anae)	» »	4

FORMULAE

1)	Fecit ἢ {α) V(ivus-a) f(aciendum) c(uravit) β) Testamento fieri jussit κ. τ. ὄ.	» »	1, 6, 7, 8, 10, 13, 18, καὶ 22
2)	H. A. H. N. S=Haec arca heredem non sequitur	» »	1, 8, καὶ 9
3)	H(ic) S(itus-a) E(st)	» »	5, 7, 10 καὶ 12
4)	In] f(ronte) p(edes) X — In ag(ro) p(edes) X	» »	18
5)	Loco publice dato d(ecreto) d(ecurionum)	» »	2
6)	Si quis κ. τ. λ., inferet fisco κ. τ. ὄ.	» »	1, 13, 17, καὶ 24